

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

**OPERAČNÝ PROGRAM
VÝSKUM A INOVÁCIE**

Analýza rodového a vekového zloženia fyzických osôb – podnikateľov v roku 2017

Bratislava
2018

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

Vypracovali: Ľubomír Lisičan
Dominika Lapšanská

© SBA, Bratislava, 2018

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam tabuliek.....	4
Zoznam grafov.....	4
Zoznam máp	5
Úvod.....	7
1. Stav a vývoj fyzických osôb – podnikateľov v roku 2017.....	9
2. Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov.....	11
2.1 Porovnanie rodovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ.....	18
2.2 Vybrané postoje žien k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)	19
3. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov.....	21
3.1 Porovnanie vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ	25
4. Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov.....	26
4.1 Porovnanie zastúpenia mladých podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ.....	34
4.2 Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu (na základe prieskumu GEM)	35
5. Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov..	37
5.1 Porovnanie zastúpenia podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v SR s ostatnými krajinami EÚ.....	45
5.2 Vybrané postoje starších obyvateľov (60+) k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)	46
6. Rodová a veková štruktúra začínajúcich FO – podnikateľov	47
6.1 Rodová štruktúra začínajúcich podnikateľov.....	47
6.2 Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov.....	50
Zhrnutie.....	54

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa právnej formy v roku 2017	21
Tab. č. 2: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach-živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	29
Tab. č. 3: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach-živnostníci	40
Tab. č. 4: Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach-živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2017	48
Tab. č. 5: Zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach-slobodné povolania spolu a začínajúce v roku 2017	49
Tab. č. 6: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov v roku 2017 podľa pohlavia-podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci v roku 2017	50

Zoznam grafov

Graf č. 1: Vývoj počtu žien FO – podnikateľiek a ich podielu na celkovom počte FO -podnikateľov .	12
Graf č. 2: Index podnikateľskej aktivity žien (v rámci FO – podnikateľov)	13
Graf č. 3: Zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem	13
Graf č. 4: Zastúpenie žien živnostníčiek podľa odvetví v priebehu rokov 2012 až 2017	14
Graf č. 5: Odvetvová štruktúra živnostníkov podľa pohlavia v roku 2017	15
Graf č. 6: Zastúpenie žien podnikajúcich formou slobodných povolání podľa oblasti podnikania	16
Graf č. 7: Zastúpenie žien FO-podnikateľiek podľa krajov SR v priebehu rokov 2011 až 2017	16
Graf č. 8: Počet fyzických osôb-podnikateľov na 1000 ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa pohlavia v roku 2017	17
Graf č. 9: Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2016-2017	19
Graf č. 10: Vybrané postoje žien k podnikaniu-na základe výsledkov prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)	20
Graf č. 11: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa právnych foriem v roku 2017	21
Graf č. 12: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb-podnikateľov	22
Graf č. 13: Index starnutia podnikateľov v SR	23
Graf č. 14: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa pohlavia v roku 2017	23
Graf č. 15: Veková štruktúra slobodných povolání podľa oblastí podnikania v roku 2017	24
Graf č. 16: Veková štruktúra podnikateľov vy vybraných krajinách EÚ v roku 2017	25
Graf č. 17: Vývoj počtu podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov	27
Graf č. 18: Podiel mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem	28
Graf č. 19: Odvetvová štruktúra živnostníkov v roku 2017	29
Graf č. 20: Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2017	30
Graf č. 21: Vývoj odvetvovej štruktúry FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov v období 2013-2017	31
Graf č. 22: Regionálna štruktúra v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	32
Graf č. 23: Zastúpenie žien v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	32
Graf č. 24: Regionálna štruktúra-slobodné pov. spolu a slobodné pov. vo veku menej ako 30 rokov .	33
Graf č. 25: Zastúpenie žien-slobodné pov. spolu a slobodné pov. vo veku menej ako 30 rokov	33
Graf č. 26: Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v krajoch SR	33
Graf č. 27: Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku do 29 rokov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2017-2016	35
Graf č. 28: Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu-na základe výsledkov prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)	36

Graf č. 29: Vývoj počtu FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov	38
Graf č. 30: Podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte podnikateľov	39
Graf č. 31: Odvetvová štruktúra živnostníkov v roku 2017	41
Graf č. 32: Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2017	41
Graf č. 33: Vývoj odvetvovej štruktúry FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v období 2013-2017	42
Graf č. 34: Regionálna štruktúra v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 rokov a viac	43
Graf č. 35: Zastúpenie žien v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 rokov a viac.....	43
Graf č. 36: Regionálna štruktúra v krajoch SR-slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov	43
Graf č. 37: Zastúpenie žien v krajoch SR-slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov	43
Graf č. 38: Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO –podnikateľov v krajoch.....	44
Graf č. 39: Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2017-2016.....	45
Graf č. 40: Vybrané postoje starších obyvateľov k podnikaniu-na základe výsledkov prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)	46
Graf č. 41: Zastúpenie žien na počte FO-podnikateľov (podnikatelia spolu a začínajúci podnikatelia) v období 2008-2017.....	47
Graf č. 42: Zastúpenie žien podľa krajoch SR-živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2017. 50	
Graf č. 43: Zastúpenie žien podľa krajoch SR-slobodné povolania spolu a začínajúce slobodné povolania v roku 2017	50
Graf č. 44: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov v roku 2017 (v %).....	51
Graf č. 45: Vývoj vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov-fyzických osôb	51
Graf č. 46: Veková štruktúra živnostníkov v roku 2017	52
Graf č. 47: Veková štruktúra slobodných povolání v roku 2017.....	52
Graf č. 48: Veková štruktúra samostatne hospodáriacich roľníkov v roku 2017	53

Zoznam máp

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2017 18	
Mapa č. 2: Veková štruktúra FO-podnikateľov v krajoch SR v roku v roku 2017	24
Mapa č. 3: Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2017	34
Mapa č. 4: Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2017	45

Zoznam obrázkov

Obrázok č. 1: Rodové zloženie fyzických osôb-podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy v roku 2017.....	28
Obrázok č. 2: Rodové zloženie fyzických osôb-podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa právnej formy v roku 2017.....	39
Obrázok č. 3: Rodové zloženie začínajúcich podnikateľov-fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu roka 2017	48

Zoznam skratiek

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo
EÚ	Európska únia
FO	Fyzická osoba
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
MSP	Malé a stredné podniky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
SBA	Slovak Business Agency
SK NACE	Štatistická klasifikácia ekonomických činností
SR	Slovenská republika
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
UoZ	Uchádzač o zamestnanie

Úvod

Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja podnikateľského prostredia.

V záujme zvýšenia dostupnosti informácií o rodovej a vekovej dimenzii podnikania Slovak Business Agency od roku 2008 každoročne vypracúva hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku. Odporúčanie na pravidelnej báze vyhodnocovať údaje o postavení žien v podnikateľskom sektore na národnej úrovni vyplýva aj z „*Akčného plánu pre podnikanie 2020*“¹.

Hoci sa ženy podieľajú viac ako polovicou na celkovom počte obyvateľov tak v Európskej únii, ako aj na Slovensku, vo vykonávaní podnikateľskej aktivity majú dominantné postavenie muži. V posledných rokoch sa podiel žien v podnikateľskom sektore každoročne zvyšuje, napriek tomu ostáva zastúpenie žien v podnikaní na Slovensku naďalej na podpriemernej úrovni v rámci krajín EÚ. Veková štruktúra podnikateľov na Slovensku sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ vyznačuje výraznejším zastúpením mladších vekových kategórií a naopak nízkym zastúpením vyšších vekových skupín podnikateľov.

Sociálnej inklúzii znevýhodnených skupín obyvateľstva do podnikania, ako sú ženy, mladí, či seniori bude potrebné do budúcnosti venovať primeranú pozornosť. Vytvorenie, ako aj ďalšie rozvíjanie existujúcich podporných nástrojov pre tieto skupiny podnikateľov na národnej, ako aj európskej úrovni zo strany rozhodujúcich stakeholderov, môže napomôcť dlhodobo udržať ekonomický rast a podporiť zamestnanosť. Bez pravidelného monitorovania rodových a vekových aspektov podnikania by nebolo možné presne vyhodnotiť mieru naplňovania jednotlivých priorít a cieľov týchto nástrojov.

Cieľom vypracovaného materiálu je v prehľadnej forme poskytnúť informácie o rodovej a vekovej dimenzii podnikania. Na základe dostupných údajov je rodová a veková štruktúra okrem jednotlivých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov analyzovaná aj z pohľadu odvetvového zamerania a regionálnej príslušnosti podnikateľov. Ako osobitná kategória sú hodnotení mladí podnikatelia vo veku menej ako 30 rokov, podnikatelia vo veku 60 a viac rokov a podnikatelia, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2017. Súčasťou materiálu je aj porovnanie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku s ostatnými krajinami EÚ, ako aj hodnotenie vybraných výsledkov prieskumu GEM - Global Entrepreneurship Monitor.

Hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry vychádza zo spracovania údajov z Registra organizácií Štatistického úradu SR, na základe ktorých bolo možné vyhodnotiť rodovú a vekovú štruktúru za kategóriu fyzických osôb – podnikateľov. Zdrojom údajov o rodovej a vekovej štruktúre za jednotlivé krajiny EÚ je Eurostat.

---

¹ EUR-Lex. Access to European Union. law. European Commission. Report from the Commission to the European Parliament, The Council and European Economic And Social Committee.
<<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0795:FIN:EN:PDF>>

Slovak Business Agency ďakuje pracovníkom Odboru registrov a klasifikácií Štatistického úradu SR za poskytnutie údajových vstupov, na základe ktorých bolo možné rodovú a vekovú štruktúru fyzických osôb – podnikateľov spracovať.

1. Stav a vývoj fyzických osôb – podnikateľov v roku 2017

Fyzické osoby – podnikatelia tvoria na Slovensku takmer dve tretiny (61,4 %) z celkového počtu malých a stredných podnikov na Slovensku (557 122).

V roku 2017 došlo k opätovnému nárastu celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. V porovnaní s rokom 2016 sa ich počet zvýšil o 0,4 %. **V absolútnom vyjadrení sa počet fyzických osôb – podnikateľov medziročne zvýšil o 1 334 na 348 326.** Medzi fyzické osoby – podnikateľov patria živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci. Najvýznamnejšiu právnu formu predstavujú živnostníci, ktorí tvoria 93,0 % (323 948) podiel na celkovom počte fyzických osôb – podnikateľov. Osôb podnikajúcich formou slobodných povolani bolo 19 124 (5,5 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov 5 255 (1,5 %)

Odvetvová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Viac ako jedna pätina (21,5 %; 74 893) aktívnych fyzických osôb – podnikateľov vykonávala svoju hlavnú činnosť v oblasti stavebníctva. O niečo nižší podiel 20,6 % (71 687) dosiahlo zastúpenie odvetvia obchodu. V obchodných službách vykonávalo svoju činnosť 19,8 % (68 967) fyzických osôb – podnikateľov a v priemysle 15,0 % (52 309). V sektore ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S) pôsobilo 8,4 % (29 108), v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) 6,4 % (22 128), v pôdohospodárstve 5,1 % (17 687) a v ubytovaní a stravovaní 3,3 % (11 547) fyzických osôb – podnikateľov.

Početnosť živnostníkov ako najvýznamnejšej právnej formy fyzických osôb – podnikateľov sa v roku 2017 zvýšila len v niektorých odvetviach. Najvýznamnejšie sa počet živnostníkov zvýšil v odvetví obchodných služieb (o 7,2 %), v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (o 5,5 %) a v odvetví ostatných služieb (o 4,1 %). V stavebníctve sa zvýšila početnosť živnostníkov len minimálne o 0,4 %. Medziročný pokles počtu živnostníkov naopak nastal v obchode (o 4,4 %), v ubytovaní a stravovaní (o 3,8 %), v pôdohospodárstve (o 2,5 %) a v priemysle (o 1,8 %).

Z dlhodobého hľadiska sa odvetvová štruktúra živnostníkov vyznačuje nárastom zastúpenie živnostníkov pôsobiacich v odvetví služieb (ubytovanie a stravovanie, doprava a informácie, obchodné služby a ostatné služby) a poklesom zastúpenie odvetvia obchodu. Zastúpenie živnostníkov v odvetví priemyslu, stavebníctva a pôdohospodárstva je v posledných rokoch pomerne stabilné a neprechádza významnými zmenami. Z celkového počtu osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach pôsobila v roku 2017 jedna tretina (33,2 %) v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení. V oblasti právnych činností pôsobila jedna štvrtina (24,3 %) podnikateľov v slobodných povolaniach. Nižšie zastúpenie (15,7 %) bolo zaznamenané v prípade ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti. Zastúpenie ďalších činností nepresiahlo úroveň šiestich percent.

Štruktúra živnostníkov podľa technologickej úrovne výroby a znalostnej intenzity služieb

Na konci roka 2017 bolo z celkového počtu aktívnych živnostníkov v odvetví priemyselnej výroby (51,7 tisíc) evidovaných 0,8 % v sektoroch výroby vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja), 4,8 %

živnostníkoch v sektoroch výroby stredne vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti so stredne vysokou intenzitou výskumu a vývoja), 59,3 % živnostníkov v sektoroch so stredne nízkou technologickou úrovňou a 35,1 % živnostníkov v sektoroch s nízkou technologickou úrovňou.

Z celkového počtu živnostníkov v odvetví služieb (184,4 tisíc, sekcia SK NACE G až S pokrývajúca súhrnne obchod a služby) **pôsobilo v high-tech poznatkovo intenzívnych službách 5,0 % živnostníkov**, 26,9 % v ostatných poznatkovo intenzívnych službách (trhové, finančné a iné poznatkovo intenzívne služby). V poznatkovo nenáročných službách pôsobilo viac ako dve tretiny (68,1 %) živnostníkov.

Regionálna štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Z celkového počtu MSP v rámci fyzických osôb – podnikateľov pôsobilo najviac v Žilinskom kraji (15 %, 53 767) a v Bratislavskom kraji (14,9 %, 51 754). Najmenej fyzických osôb – podnikateľov vykonávalo svoju činnosť v Košickom kraji (10,1 %; 35 185). V medziročnom porovnaní sa zvýšila početnosť fyzických osôb – podnikateľov takmer vo všetkých krajoch SR.

V rámci živnostníkov bolo najviac subjektov evidovaných na území Žilinského kraja (15,8 %), Prešovského kraja (14,8 %) a Bratislavského kraja (14,5 %). Najnižšie zastúpenie živnostníkov (9,9 %) bolo v roku 2017 zaznamenané v Košickom kraji. Z celkového počtu samostatne hospodáriacich roľníkov bolo 18,5 % registrovaných v Banskobystrickom kraji, 17,7 % v Nitrianskom kraji, 14,7 % v Prešovskom kraji, 13,7 % v Košickom kraji, 13,1 % v Žilinskom kraji, 11,9 % v Trnavskom kraji, 6,2 % v Trenčianskom kraji a 4,3 % v Bratislavskom kraji. Takmer jedna štvrtina (23,4 %) osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach bola registrovaná v Bratislavskom kraji, 13,1 % v Košickom kraji, 12,2 % v Banskobystrickom kraji, 12,1 % v Nitrianskom kraji, 10,7 % v Prešovskom kraji, 10,5 % v Žilinskom kraji, 9,3 % v Trenčianskom kraji a 8,6 % v Trnavskom kraji.

Podiel fyzických osôb – podnikateľov na zamestnanosti

V roku 2017 sa priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve medziročne zvýšil o 1,8 % na 2 348,9 tisíc (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). Z celkového počtu zamestnaných osôb v národnom hospodárstve SR (2 348,9 tisíc) bolo 1 881,5 tis. osôb zamestnaných v ziskovo orientovanom podnikovom sektore. **Viac ako jednou tretinou (33,8 %, resp. 634 000) sa na celkovej zamestnanosti v podnikateľskom sektore podieľali fyzické osoby – podnikatelia a nimi zamestnávané osoby.** V porovnaní s rokom 2016 zaznamenal priemerný počet zamestnaných osôb v kategórii FO - podnikateľov nárast o 0,4 %.

Vývoj tržieb živnostníkov vo vybraných odvetviach hospodárstva SR

V rámci jednotlivých odvetví hospodárstva dosiahli v roku 2017 živnostníci 6,1 % podiel na tržbách za vlastné výkony a tovar v priemysle, 10,0 % podiel v obchode, 16,9 % vo vybraných trhových službách, 14,9 % v doprave a 28,7 % podiel na produkcii v stavebníctve. V medziročnom porovnaní sa znížili tržby živnostníkom v doprave (o 31,6 %) a vo vybraných trhových službách (o 6 %). Mierny pokles zaznamenala aj stavebná produkcia živnostníkov (o 0,6 %). Tržby sa živnostníkom zvýšili v priemysle o 6,2 % a v obchode o 1,7 %.

2. Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Postavenie žien v podnikaní, ich potenciál, motivácie a bariéry

Verejná politika na podporu podnikateľskej činnosti žien sa začala výraznejšie prejavovať v období sedemdesiatych rokov 20. storočia, ako reakcia na rastúci počet žien na trhu práce. Odvtedy sa opatrenia a programy zamerané na podnikanie žien stali bežnými v rozvinutých aj rozvojových krajinách. Ženy podnikateľky, napriek značnému pokroku pri prekonávaní prekážok naďalej čelia ťažkostiam, ktoré si vyžadujú intenzívnejšiu podporu zo strany verejných orgánov. V rámci Európskej únie je táto výzva jasne formulovaná v Akčnom pláne pre podnikanie do roku 2020, ktorý podnecuje k zvyšovaniu povedomia, odbornej prípravy v oblasti podnikania, lepšiemu prístupu k financovaniu, silnejším sieťam a podpore zosúladenia podnikateľského a rodinného života. Napriek prudkému nárastu účasti žien na trhu práce (najmä v posledných 50. rokoch), ostávajú naďalej menej aktívne ako muži. Ženy podnikateľky majú tendenciu prevádzkovať menšie a menej dynamické podniky ako muži a pôsobiť v odvetviach s nízkou kapitálovou náročnosťou vrátane osobných služieb, ktoré majú nižší potenciál na dosiahnutie vysokých a udržateľných príjmov²

Ženy majú rozdielne motivácie a zámery v podnikaní ako muži. Uprednostňujú podnikanie, kvôli rovnováhe medzi pracovným a osobným životom. Iné začínajú podnikat', aby sa vyhli tzv. sklenenému stropu³ v zamestnaní. Podľa štúdie OECD a Európskej komisie⁴ vníma spoločnosť ženy podnikateľky viac menej z pohľadu tradičnej rodovej úlohy. Jednou z prekážok, ktorej podnikateľky čelia sú **nedostatočné zručnosti**, ktoré majú za následok obmedzené príležitosti uplatniť sa na riadiacich pozíciách a tým aj nedostatočné manažérske skúsenosti. **Prístup k financiám** predstavuje jednu z ďalších ťažkostí žien pri podnikaní. Získavanie financií môže byť ovplyvnené podnikateľskými skúsenosťami, pôsobením v marginalizovaných sektoroch a tiež rodovými stereotypmi pri poskytovaní úverov. Ženy tak začínajú podnikat' s nižším objemom finančných prostriedkov a sú viac závislé od samofinancovania. **Menšie a menej efektívne podnikateľské siete** zahŕňajú skôr rodiny, priateľov, než poskytovateľov podnikateľských služieb, alebo iných podnikateľov, ako to býva u mužov. Ženy podnikateľky tak nebudú môcť čerpať z príslušného sociálneho kapitálu vytvoreného z prechádzajúcich pracovných skúseností. Prekážkou pri podnikateľskej činnosti môže byť tiež **odlišný profil žien**, ktoré môžu čeliť viacerým druhom znevýhodnenia, čím sa radia do rôznych sociálnych skupín.

Podľa výsledkov výskumu inkluzivity podnikania žien na Slovensku však „*prístup k financiám nepredstavuje pre slovenské podnikateľky výraznejšiu bariéru*“.⁵ Napriek tomu, vnímajú v tejto oblasti určité prekážky súvisiace s odborným poradenstvom, najmä keď ide o pomoc v začiatkoch podnikania (finančné plánovanie, spracovanie podnikateľského plánu a tiež administratívne spracovanie žiadosti). Najčastejšie prekážky z pohľadu slovenských

² OECD iLibrary. OECD and European Union 2017. Policy Brief on Women's Entrepreneurship.

<[https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2d79e7-](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2d79e7-en.pdf?expires=1546515024&id=id&accname=guest&checksum=1C4987EE40B816971566E8E5B8EF0D93)

[en.pdf?expires=1546515024&id=id&accname=guest&checksum=1C4987EE40B816971566E8E5B8EF0D93](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2d79e7-en.pdf?expires=1546515024&id=id&accname=guest&checksum=1C4987EE40B816971566E8E5B8EF0D93)>

³ Neviditeľné, umelé, ťažko prekonateľné prekážky (tradičné postoje, predsudky a hodnoty), ktoré bránia zlepšeniu postavenia žien v smere ich plnej účasti na živote spoločnosti. (Barošová, M. Inštitút pre výskum práce a rodiny. Participácia mužov a žien v rozhodovacích pozíciách, 2006.

<<https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2006/Barosova/Barosova-2006.pdf>>)

⁴ OECD iLibrary. OECD and European Union 2017. Policy Brief on Women's Entrepreneurship.

<[https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2d79e7-](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2d79e7-en.pdf?expires=1546515024&id=id&accname=guest&checksum=1C4987EE40B816971566E8E5B8EF0D93)

[en.pdf?expires=1546515024&id=id&accname=guest&checksum=1C4987EE40B816971566E8E5B8EF0D93](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2d79e7-en.pdf?expires=1546515024&id=id&accname=guest&checksum=1C4987EE40B816971566E8E5B8EF0D93)>

⁵ PILKOVÁ, A. a kolektív. Inkluzivita podnikania na Slovensku: Stav a vývojové tendencie, 2017

podnikateľiek sú daňové a odvodové zaťaženia, nedostatočne prehľadná legislatíva a veľký počet zmien v legislatíve.⁶

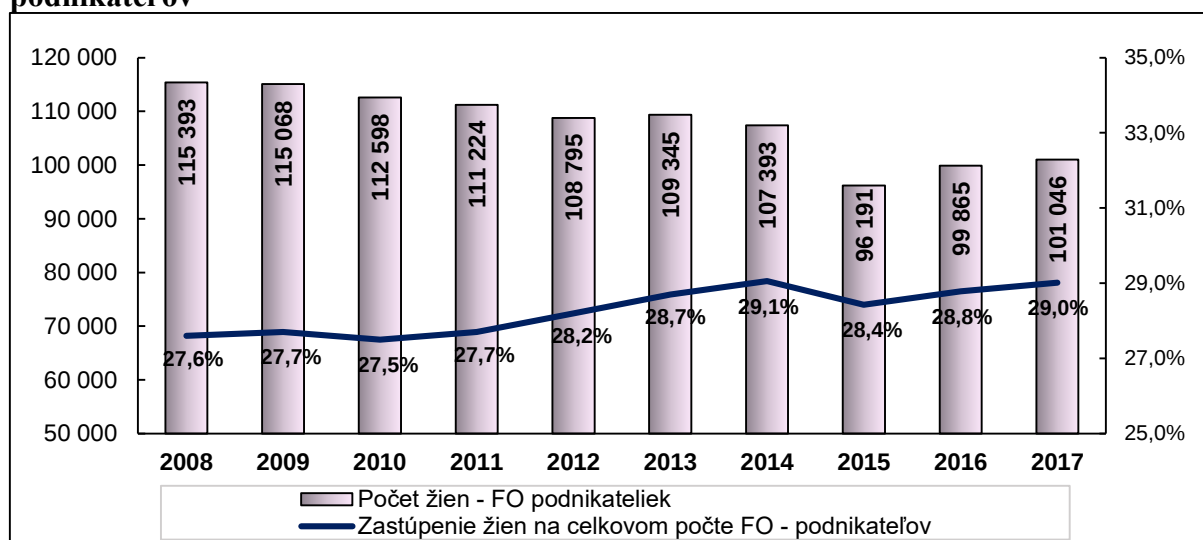
Zastúpenie žien v rámci FO – podnikateľov na Slovensku

Ženy na Slovensku tvoria viac ako polovicu (51,2 %) z celkového počtu obyvateľov a 45,4 % podiel na ekonomicky aktívnom obyvateľstve⁷. Vo vykonávaní podnikateľskej aktivity však pretrvávajú dominantné postavenie mužov.

Rast zastúpenia žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov pokračoval aj v roku 2017. V medziročnom porovnaní sa zastúpenie žien zvýšilo o 0,2 p. b. na 29,0 %. Pozitívny vývoj nárastu podielu žien je zaznamenaný druhý rok za sebou. Dosiahnutý podiel žien je nad úrovňou priemeru predchádzajúcich desiatich rokov (2008-2017) a zároveň druhý najvyšší v rámci sledovaného obdobia. V absolútnom vyjadrení sa počet žien fyzických osôb – podnikateľiek sa zvýšil o 1,2 tisíc na 101,0 tisíc (resp. o 1,2 %).

Muži tvorili viac ako dvoj tretinový podiel (71,0 %) podiel na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov.

Graf č. 1: Vývoj počtu žien FO – podnikateľiek a ich podielu na celkovom počte FO – podnikateľov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vývoj podnikateľskej aktivity žien dokumentuje aj Index podnikateľskej aktivity žien, prezentovaný v grafe č. 2. Index podnikateľskej aktivity žien vyjadruje vzťah medzi podnikateľskou aktivitou žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov a podnikateľskou aktivitou všetkých fyzických osôb – podnikateľov. Jedná sa o pomer miery podnikateľskej aktivity žien FO – podnikateľov k celkovej podnikateľskej aktivite FO – podnikateľov. Index svojou konštrukciou zohľadňuje úroveň ekonomickej aktivity osôb⁸.

V roku 2017 dosiahol index hodnotu 0,64, čo predstavuje obdobnú hodnotu ako v roku 2016. Úroveň podnikateľskej aktivity žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov dosahuje

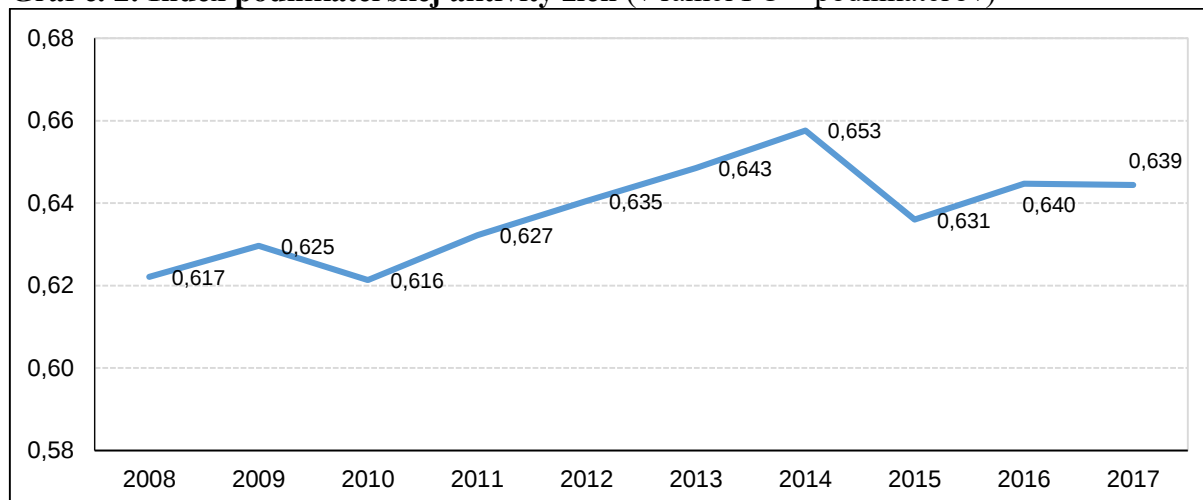
⁶ PILKOVÁ, A. a kolektív. Inkluzivita podnikania na Slovensku: Stav a vývojové tendencie, 2017

⁷ Štatistický úrad Slovenskej republiky

⁸ Ekonomicky aktívne obyvateľstvo tvoria všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich (zamestnanci, podnikatelia) alebo nezamestnaných.

takmer dvoj tretinovú úroveň (64 %) podnikateľskej aktivity všetkých fyzických osôb - podnikateľov, s ohľadom na ekonomickú aktivitu osôb. Najvyššiu hodnotu v sledovanom období zaznamenal index v roku 2014 (0,65), po predchádzajúcom kontinuálnom náraste od roku 2010.

Graf č. 2: Index podnikateľskej aktivity žien (v rámci FO – podnikateľov)

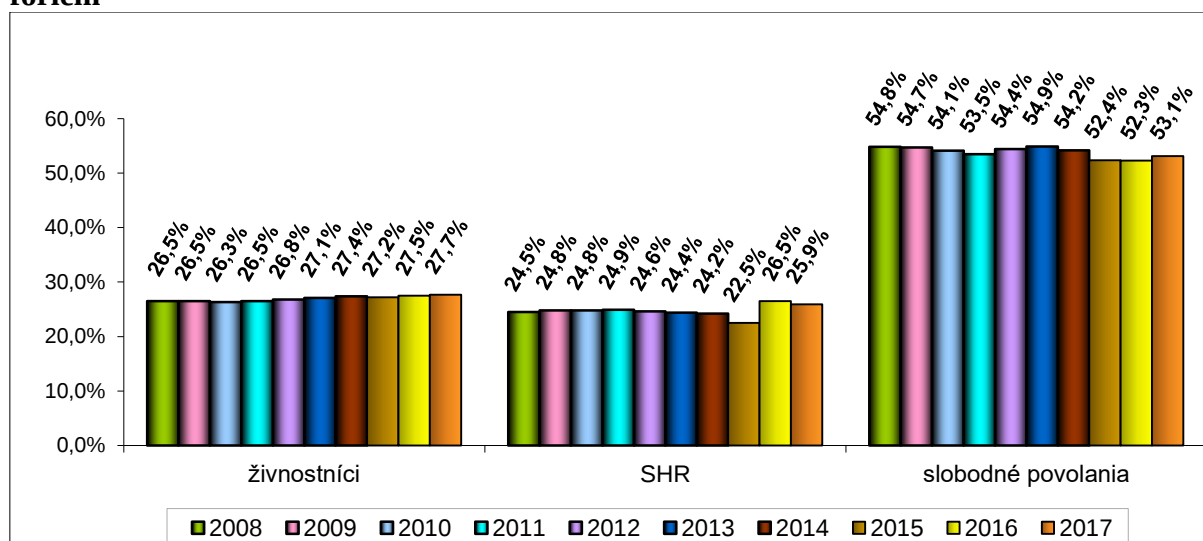

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR. Index je zostavený na základe pomeru miery podnikateľskej aktivity žien FO - podnikateľov k celkovej podnikateľskej aktivite FO - podnikateľov. Miera podnikateľskej aktivity žien je kalkulovaná ako pomer počtu žien FO- podnikateľiek k počtu ekonomicky aktívnych žien.

Zastúpenie žien podľa právnych foriem FO - podnikateľov

V roku 2017 dosiahli ženy v rámci jednotlivých právnych foriem najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach. Viac ako polovica (53,1 %) podnikajúcich osôb formou slobodných povolani boli ženy. Viac ako štvrtinový podiel tvorili ženy v rámci živnostníkov (27,7 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (25,9 %). V porovnaní s rokom 2016 si ženy podnikateľky svoje postavenie posilnili v rámci živnostníkov (o 0,2 p. b.) a u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (o 0,8 p. b.). Pokles zastúpenia žien bol zaznamenaný len u samostatne hospodáriacich roľníkov (o 0,6 p. b.).

Graf č. 3: Zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie žien podľa odvetví

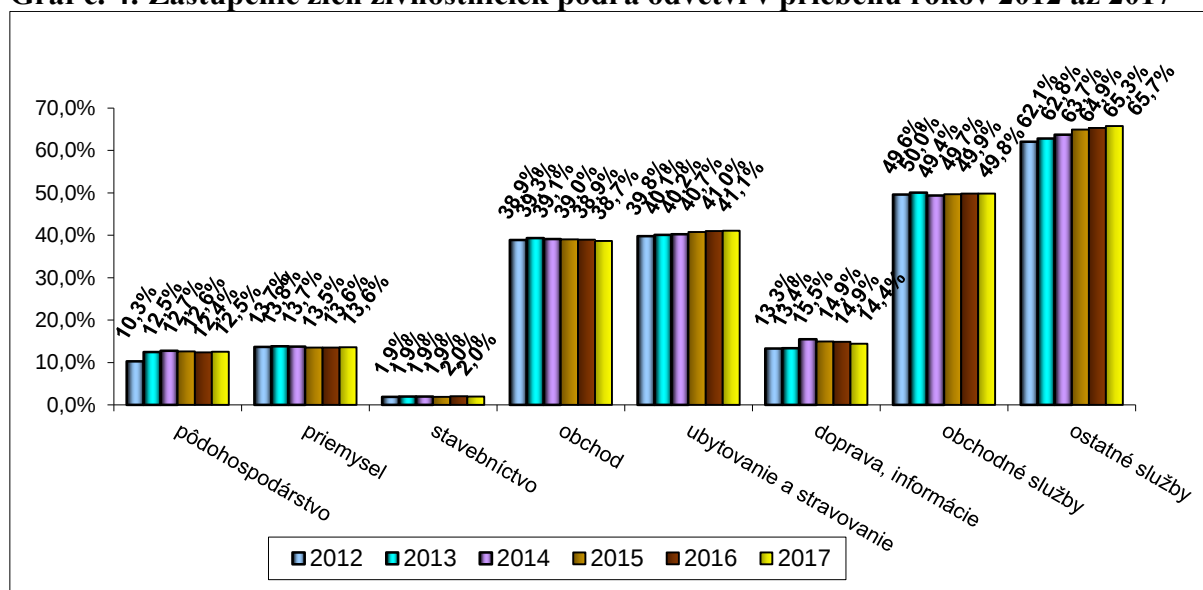
Najvyššie zastúpenie žien živnostníčiek je zaznamenané v odvetví ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S), pričom dané odvetvie sa ako jediné vyznačuje dlhodobým nárastom zastúpenia žien. V roku 2017 tvorili ženy v danom odvetví takmer dvoj tretinový podiel na celkovom počte živnostníkov. Najnižšia aktivita žien živnostníčiek je naopak dosahovaná v stavebníctve (2,0 %).

V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien 12,5 % v pôdohospodárstve (sekcia SK NACE A), 13,6 % v priemysle, 38,7 % v obchode, 41,1 % v ubytovaní a stravovaní, 14,4 % v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) a 49,8 % v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N).

Zastúpenie žien živnostníčiek podľa jednotlivých odvetví od roku 2012 je znázornené v grafe č. 4. Z prezentovaných údajov vyplýva nasledovné:

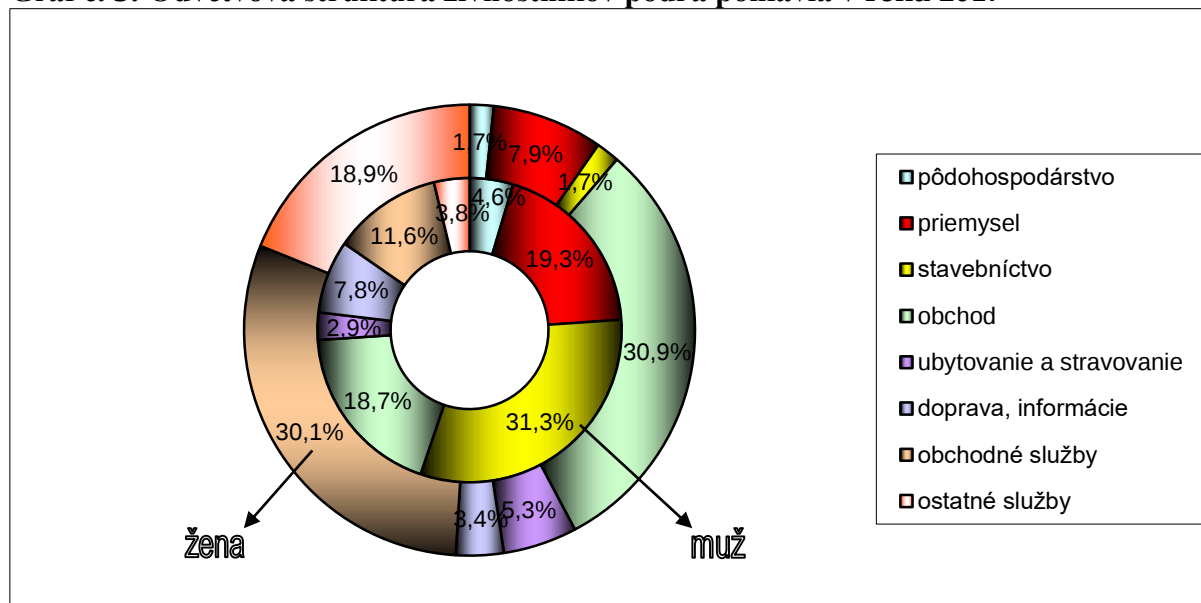
- vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy živnostníčky v nasledovných odvetviach: obchod, ubytovanie a stravovanie, obchodné služby, ostatné služby,
- zastúpenie žien v roku 2017 sa v porovnaní s rokom 2012 zvýšilo vo všetkých odvetviach okrem obchodu a priemyslu (pokles o 0,1 p. b.), pričom najvýraznejší nárast bol zaznamenaný v nasledovných odvetviach: pôdohospodárstvo, ubytovanie a stravovanie, doprava, informačné a komunikačné činnosti a ostatné služby.

Graf č. 4: Zastúpenie žien živnostníčiek podľa odvetví v priebehu rokov 2012 až 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu žien živnostníčiek (89,6 tisíc žien) pôsobila takmer jedna tretina (30,9 %) v odvetví obchodu a v sektore obchodných služieb (30,1 %). Takmer jedna pätina (18,9 %) žien živnostníčiek vykonáva svoju podnikateľskú činnosť v rámci ostatných služieb. V ostatných odvetviach podnikalo menej ako 8 % žien, konkrétne 7,9 % v priemysle, 5,3 % v oblasti ubytovania a stravovania, 3,4 % v doprave, informačných a komunikačných činnostiach, 1,7 % v pôdohospodárstve a v stavebníctve (graf č. 5).

Graf č. 5: Odvetvová štruktúra živnostníkov podľa pohlavia v roku 2017

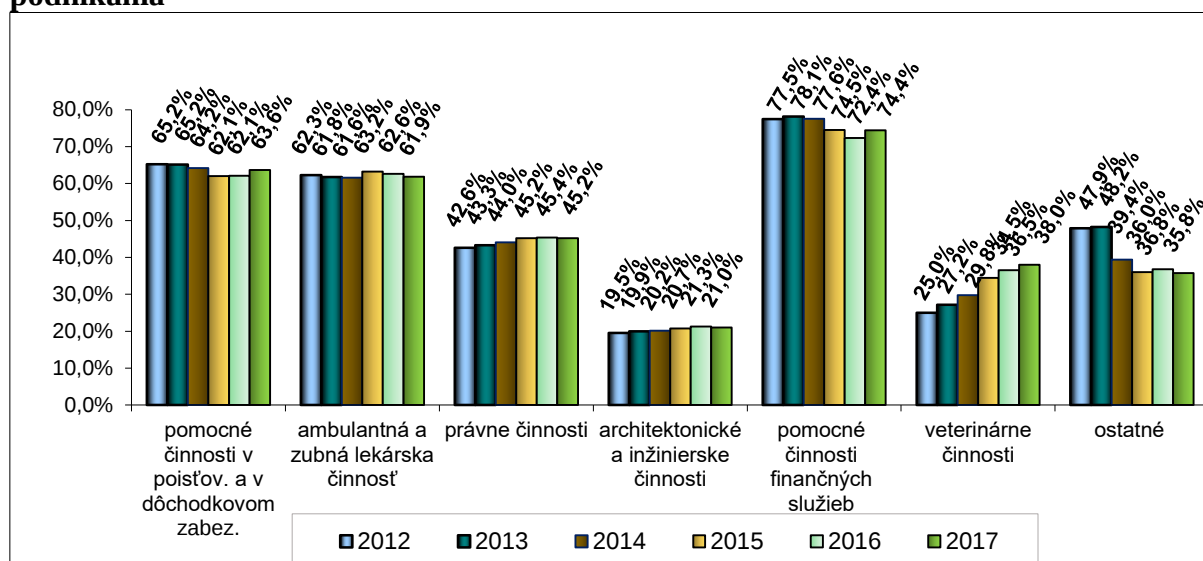
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie žien, ktoré v roku 2017 podnikali ako slobodné povolania v jednotlivých odvetviach podľa SK NACE bolo v intervale od 21,0 % v oblasti architektonických a inžinierskych činností do 74,4 % v oblasti pomocných činností finančných služieb (zastúpené sú najmä činnosti služby investičného poradenstva, činnosti sprostredkovateľov hypoték).

V rámci ďalších oblastí pôsobenia dosiahol podiel žien 63,6 % v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (zastúpené sú najmä činnosti poisťovacích agentov a maklérov), 61,9 % v oblasti ambulantnej, zubnej a lekárskej činnosti, 45,2 % v oblasti právnych činností, 38,0 % v oblasti veterinárnych činností a 35,8 % v ostatných oblastiach.

Z grafu č. 6, v ktorom je znázornené zastúpenie žien, ktoré podnikajú formou slobodných povolaní vyplýva:

- vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR majú ženy podnikajúce formou slobodných povolaní v nasledovných oblastiach: pomocné činnosti finančných služieb, pomocné činnosti v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení, v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti,
- zastúpenie žien sa v porovnaní s rokom 2012 zvýšilo najmä v nasledovných oblastiach: právne činnosti, architektonické a inžinierske činnosti a veterinárne činnosti.

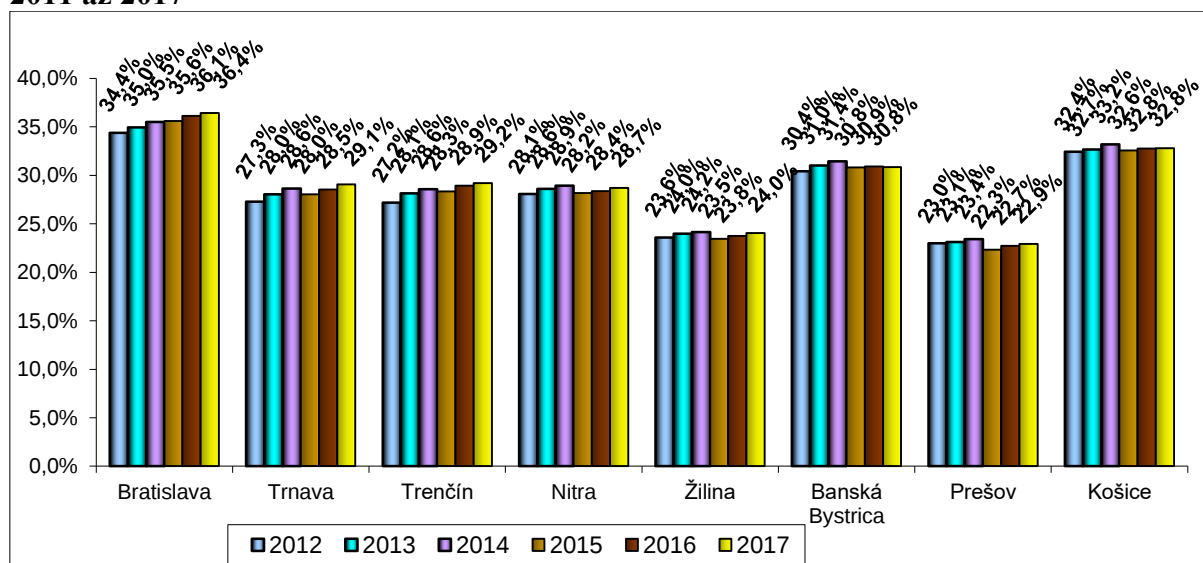
Graf č. 6: Zastúpenie žien podnikajúcich formou slobodných povolání podľa oblasti podnikania

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie žien z regionálneho hľadiska

Z regionálneho hľadiska dosahuje podnikateľská aktivita žien najvyššiu úroveň v Bratislavskom kraji. V roku 2017 dosiahli ženy viac ako tretinové zastúpenie (36,4 %) na celkovom počte fyzických osôb podnikateľov v Bratislavskom kraji. Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy taktiež v Košickom kraji (32,8 %), v Banskobystrickom kraji (30,8 %), v Trenčianskom (29,2 %) a v Trnavskom kraji (29,1 %). V ostatných krajoch dosahovali podiel od 22,9 % do 28,7 %, pričom v Prešovskom kraji to bolo 22,9 %, v Žilinskom kraji 24,0 % a v Nitrianskom kraji 28,7 %.

Z dlhodobého hľadiska sa zastúpenie žien zvyšuje primárne v Bratislavskom kraji a v krajoch Západného Slovenska (Trnavský a Trenčiansky kraj).

Graf č. 7: Zastúpenie žien FO-podnikateľiek podľa krajov SR v priebehu rokov 2011 až 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V prípade živnostníkov je zastúpenie žien obdobné ako u fyzických osôb – podnikateľov spolu, najvyššie je dosahované v Bratislavskom (36,0 %) a v Košickom kraji (31,3 %). Naopak, najnižšie je zaznamenané v Prešovskom kraji (21,5 %)

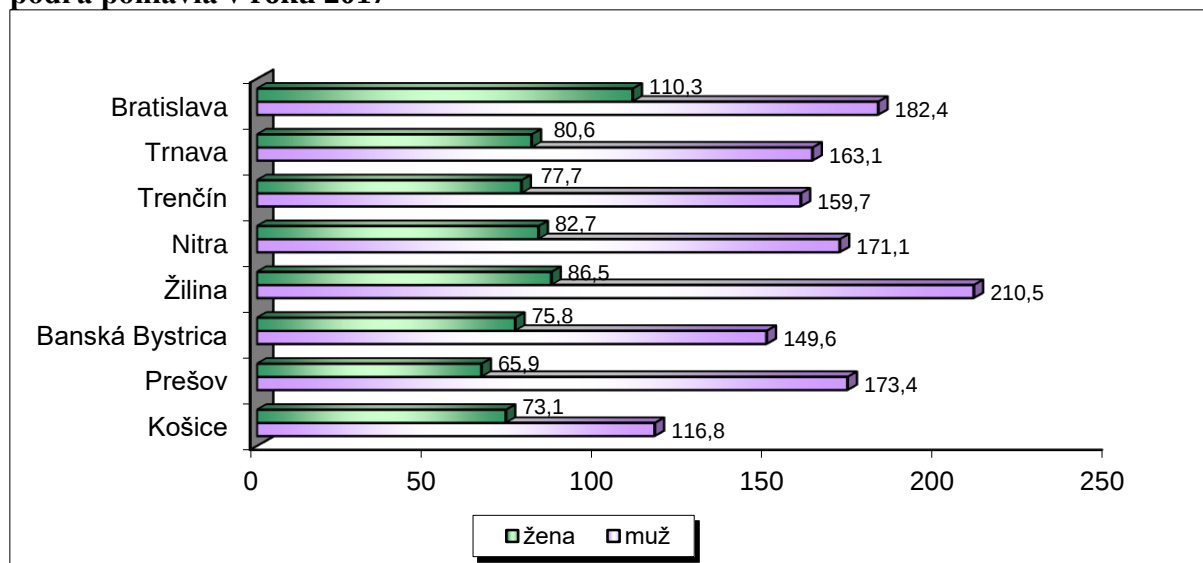
V prípade osôb podnikajúcich formou slobodných povolaní dosahujú ženy najvyššie zastúpenie v Trenčianskom (59,4 %) a v Nitrianskom kraji (60,3 %). V ostatných krajoch sa ich podiel pohybuje v intervale od 42,5 % v Bratislavskom kraji do 56,8 % v Trnavskom kraji. Bratislavský kraj sa v rámci slobodných povolaní vyznačuje najnižším zastúpením žien, čo je v protiklade so situáciou u živnostníkov.

Žilinský kraj sa vyznačuje najvyšším zastúpením žien (30,1 %) v prípade samostatne hospodáriacich roľníkov, pričom Bratislavský kraj opäť dosahuje podiel žien na najnižšej úrovni (20,2 %).

Najvyšší počet fyzických osôb (podnikateľov) – mužov na 1000 ekonomicky aktívnych obyvateľov (EAO-mužov) bol v roku 2017 v Žilinskom kraji (210,5), v Bratislavskom kraji (182,4) a v Prešovskom kraji (173,4).

Najvyššia disparita medzi podnikaním mužov a žien v jednotlivých krajoch SR podľa porovnania na počet EAO je zaznamenaná v Prešovskom kraji (2,6 násobne viac mužov ako žien na počet EAO) a v Žilinskom kraji (2,4 násobne viac mužov ako žien na počet EAO).

Graf č. 8: Počet fyzických osôb-podnikateľov na 1000 ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa pohlavia v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR SR

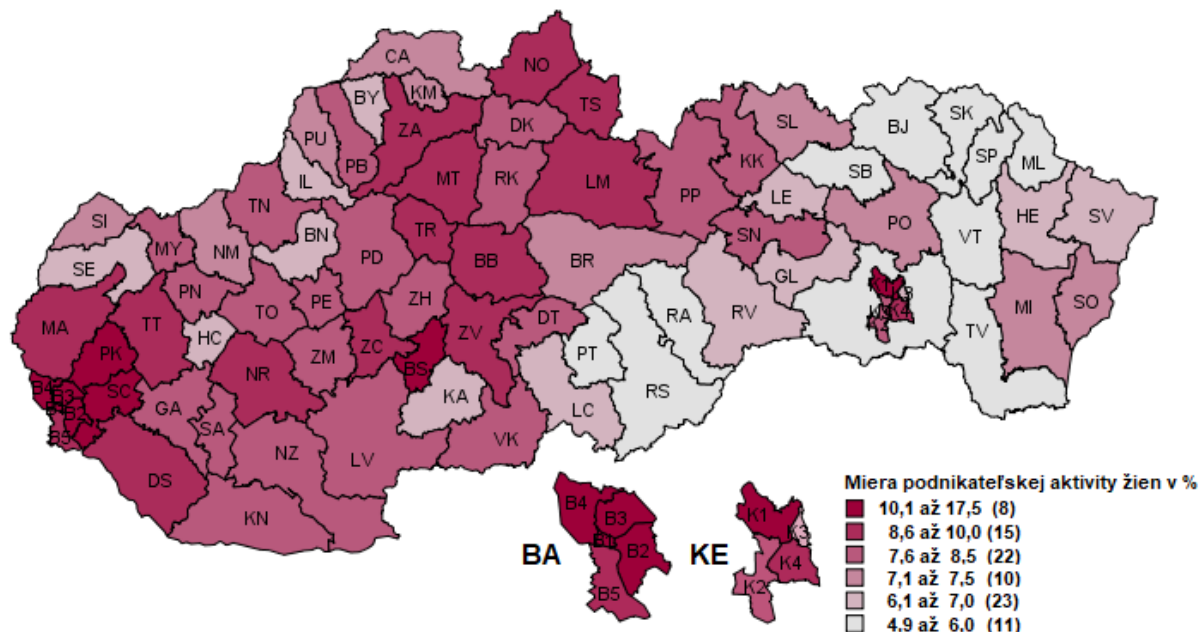
Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateliek v roku 2017 spracovaná na úrovni okresov je znázornená v mape č. 1. Podnikateľská aktivita žien sa v rámci FO – podnikateľov vyznačuje vyššiu úroveň v regiónoch západného Slovenska a v severných okresoch stredného Slovenska. Nižšia miera podnikateľskej aktivity žien pretrváva v regiónoch východného Slovenska a na juhu stredného Slovenska.

Najvyššia miera podnikateľskej aktivity v rámci FO – podnikateliek bola zaznamenaná v okresoch Bratislava I (17,5 %), Bratislava III (12,7 %), Bratislava II

(11,5 %), Senec (11,0 %), Bratislava IV (10,7 %), Pezinok (10,7 %), Košice I (10,7 %) a Banská Štiavnica (10,1 %).

Naopak najnižšia miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateliek bola zaznamenaná v okresoch Sabinov (4,9 %), Medzilaborce (5,0 %), Stropkov, Revúca (zhodne po 5,2 %), Rimavská Sobota (5,4 %), Vranov nad Topľou (5,6 %), Bardejov (5,6 %), Poltár (5,7 %), Svidník (5,8 %), Košice – okolie (5,8 %) a Trebišov (5,9 %).

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2017

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

2.1 Porovnanie rodovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

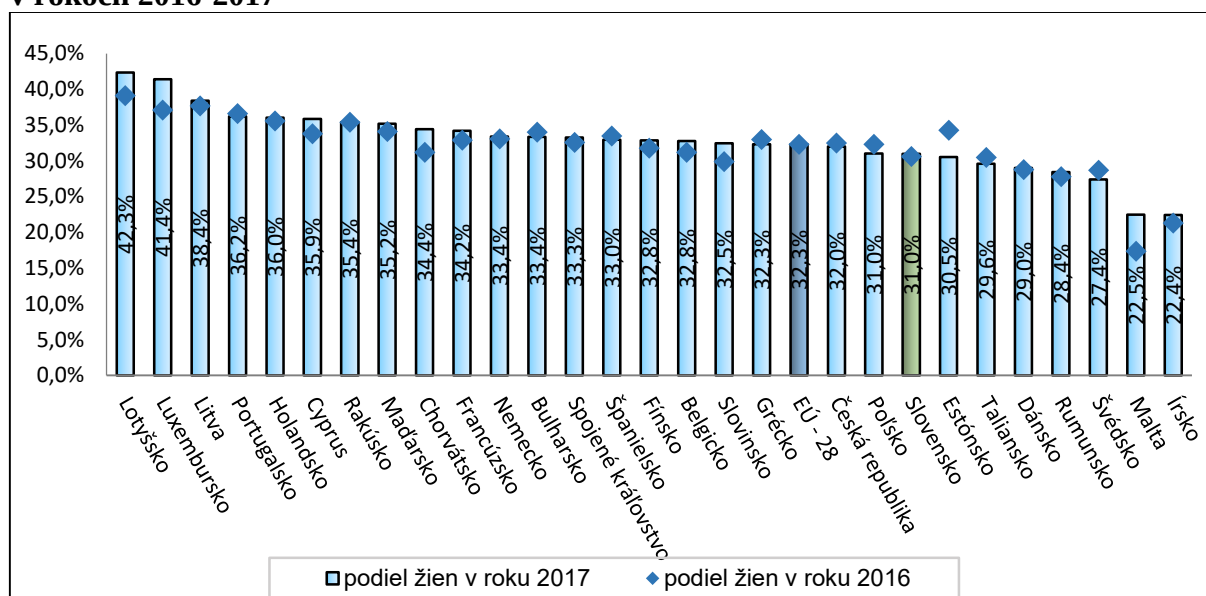
Podľa údajov a metodiky Eurostatu sa podiel žien na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb (podnikateľov vo veku do 74 rokov) v EÚ medziročne nezmenil. Opätovne dosiahol úroveň 32,3 %.

Medziročný rast zastúpenia žien na Slovensku v roku 2017 sa potvrdil aj podľa údajov Eurostatu. Slovensko sa však v porovnaní s ostatnými krajinami dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s podpriemerným zastúpením žien medzi podnikateľmi. V roku 2017 dosiahol podiel žien na celkovom počte podnikateľov na Slovensku podľa údajov Eurostatu 31,0 %. Zastúpenie žien v rámci celej EÚ je v porovnaní so Slovenskom vyššie o 1,3 p. b.

Ako pozitívne možno hodnotiť postupné približovanie sa podnikateľskej aktivity žien na Slovensku k európskemu priemeru. Kým v roku 2011 predstavoval rozdiel medzi zastúpením žien na Slovensku a EÚ 3,8 p. b., v roku 2017 sa znížil na 1,3 p. b.

Na prvých priečkach krajín s najvyšším podielom žien na celkovom počte podnikateľov sa umiestnili krajiny ako Lotyšsko (42,3 %), Luxembursko (41,4 %) a Litva (38,4 %). Pred Slovenskom sa v rámci krajín V4 umiestnilo Maďarsko (35,2 %), aj Česká republika (32,0 %). Poľsko dosiahlo v roku 2017 rovnaké zastúpenie žien medzi podnikateľmi ako Slovensko (31,0 %). Za Slovenskom sa v roku 2017 v uvedenom porovnaní umiestnili krajiny EÚ ako Estónsko (30,5 %), Taliansko (29,6 %), Dánsko (29,0 %), Rumunsko (28,4 %), Švédsko (27,4 %), Malta (22,5 %) a Írsko (22,4 %).

Graf č. 9: Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2016-2017

Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované SBA

2.2 Vybrané postoje žien k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)

Globálny monitor podnikania (Global Entrepreneurship Monitor - GEM) je svetová akademická štúdia o podnikaní. Snahou výskumu GEM je skúmať úlohu podnikania v národnom ekonomickom raste prostredníctvom odhaľovania črt a charakteristík podnikateľskej aktivity.

Najdôležitejšie zistenia z prieskumu GEM za populáciu žien sa v roku 2017 v porovnaní s predchádzajúcim rokom vyvíjali pozitívne.

Podľa výsledkov prieskumu takmer polovica (48 %) opýtaných žien považuje podnikanie za vhodnú voľbu kariéry. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2016 (50,0 %) došlo k miernemu poklesu vnímania podnikania ako vhodnej kariérnej voľby zo strany žien. Za posledné tri roky ide o najnižší podiel žien, ktoré považujú podnikanie za vhodnú voľbu kariéry. V porovnaní s celkovým obyvateľstvom SR za rok 2017 ide o mierne nadpriemerný podiel.

V roku 2017 v porovnaní s rokom 2016 vzrástol podiel žien, ktoré sú si vedomé zručnosťami a vedomosťami na začatie podnikateľskej aktivity a to na úroveň 41,4 %. Sebavedomie podnikateľských schopností žien tak medziročne stúplo (o 4,1 p. b.). V rámci

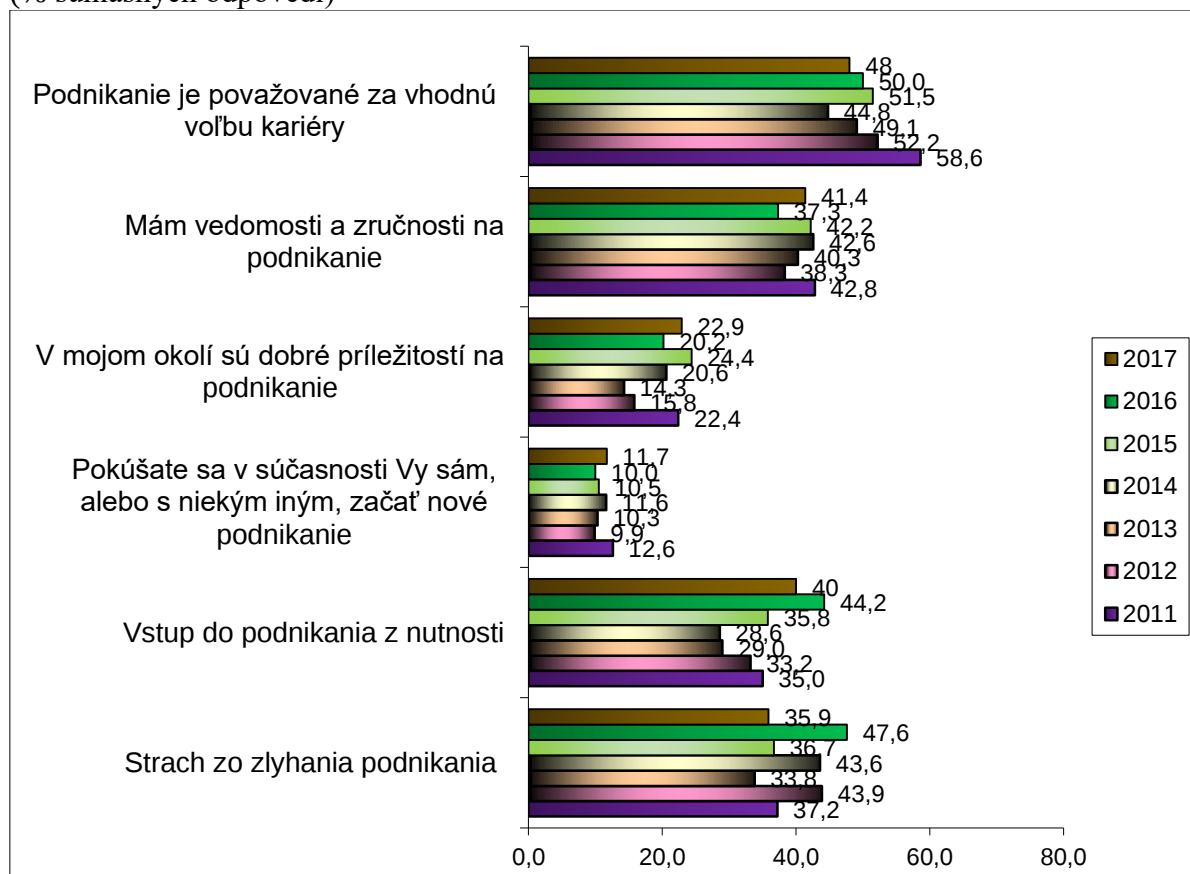
hodnoteného obdobia 2011 – 2017 ide o jeden z najvyšších podielov. Sebavedomie podnikateľských schopností žien je však nižšie ako u celkového obyvateľstva SR.

Viac ako 20 % žien vníma vhodné príležitosti na podnikanie vo svojom okolí. Uvedené vnímanie zo strany žien po predchádzajúcom poklese stúplo a dosiahlo tak najvyššiu úroveň porovnateľnú s rokom 2011. Vnímanie vhodných príležitostí na podnikanie žien je však nižšie ako u celkového obyvateľstva SR.

Percento žien, ktoré sa pokúšajú sami alebo s niekým iným začať nové podnikanie dosiahlo v roku 2017 druhú najvyššiu úroveň (11,7 %) za sledované obdobie 2011 – 2017. Oproti roku 2016 stúplo o 1,7 p. b., ale dosiahlo výrazne nižší podiel v porovnaní s celkovým obyvateľstvom SR za rok 2017. Pozitívny výsledok v rámci medziročného porovnania rokov 2017 a 2016 bol dosiahnutý aj pri zastúpení žien, ktoré vstupovali do podnikania z nutnosti. Po predchádzajúcom období, kedy ich podiel dosiahol najvyššiu úroveň v rámci sledovaného obdobia (44,2 %), v roku 2017 klesol o 4,2 p. b., čo predstavuje úroveň 40,0 %. Začatie podnikateľskej činnosti žien z dôvodu nutnosti však prevyšuje celkové obyvateľstvo SR.

Najviac pozitívnym výsledkom a zároveň najväčší rozdiel pri porovnaní rokov 2017 a 2016 bol pri skúmaní žien, ktoré majú strach zo zlyhania pri vstupe do podnikania. Zatiaľ čo v roku 2016 išlo takmer o polovicu žien, v roku 2017 ich bola viac ako jedna tretina (35,9 %). Uvedený podiel sa v roku 2017 približuje podielu za celkové obyvateľstvo SR, ale stále dosahuje mierne vyššiu úroveň.

Graf č. 10: Vybrané postoje žien k podnikaniu-na základe výsledkov prieskumu GEM
(% súhlasných odpovedí)

Zdroj: SBA, spracované na základe výsledkov GEM prieskumu

3. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Veková štruktúra vyjadruje rozdelenie fyzických osôb - podnikateľov podľa veku do viacročných skupín. **Najvyššie zastúpenie aktívnych fyzických osôb – podnikateľov z pohľadu veku je v kategórii 40 až 49-ročných. Ich podiel dosiahol viac ako jednu štvrtinu (27,2 %).**

Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (24,5 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (22,6 %). V kategórii menej ako 30 rokov bolo aktívnych 15,0 % podnikateľov a vo vekovej kategórii 60 a viac ročných 10,7 % podnikateľov. Veková štruktúra fyzických osôb - podnikateľov v roku 2017 je prezentovaná v nižšie uvedenej tabuľke.

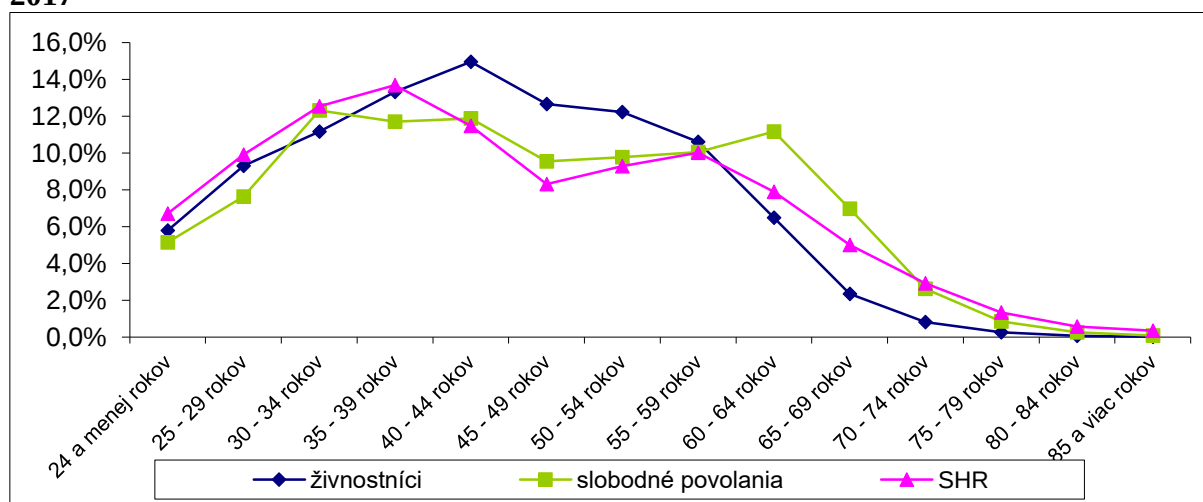
Tab. č. 1: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa právnej formy v roku 2017

Vek/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu - FO podnikatelia
vek menej ako 30	15,1%	16,6%	12,8%	15,0%
vek 30-39	24,5%	26,2%	24,0%	24,5%
vek 40-49	27,6%	19,8%	21,4%	27,2%
vek 50-59	22,8%	19,3%	19,8%	22,6%
vek 60-69	8,8%	12,9%	18,1%	9,4%
vek 70-79	1,1%	4,2%	3,5%	1,2%
vek 80 a viac	0,1%	0,9%	0,3%	0,1%
spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov nevykazuje významné rozdiely v rámci jednotlivých právnych foriem. Mierne vyššie zastúpenie v mladších vekových kategóriách podnikateľov je dosahované v rámci samostatne hospodáriacich roľníkov (16,6 %). Vyššie zastúpenie podnikateľov stredných vekových kategóriách je zreteľné u živnostníkov.

Graf č. 11: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa právnych foriem v roku 2017

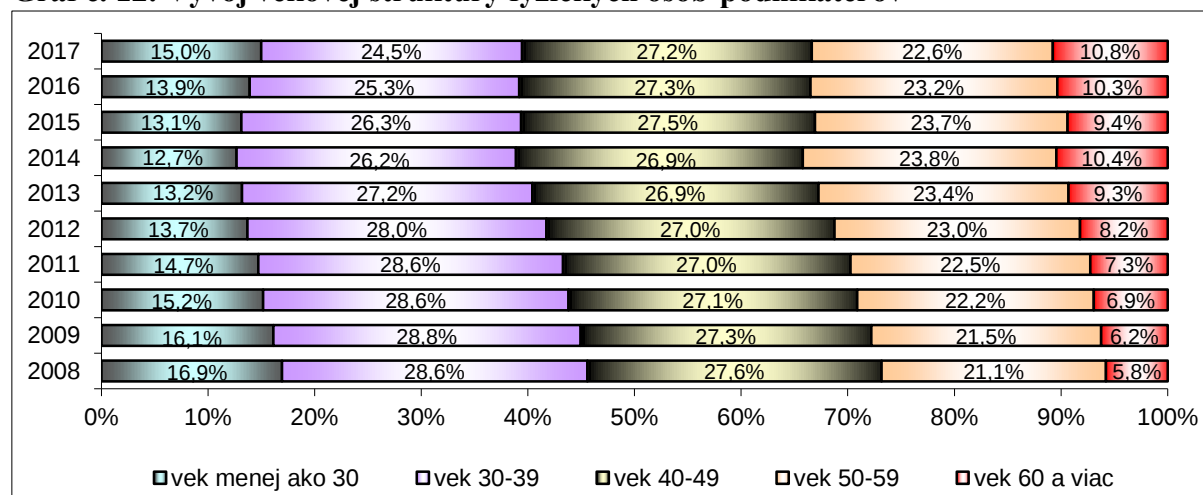
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvýznamnejšie zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov z pohľadu jednotlivých právnych foriem je preukázateľné u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (podiel 50 a viac ročných tvoril 41,8 %). U samostatne hospodáriacich roľníkov a u živnostníkov dosiahol podiel tejto skupiny podnikateľov približne jednu tretinu (37,3 %, resp. 32,8 %).

Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov je v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Nárast zastúpenia mladých podnikateľov prebieha kontinuálne od roku 2014, dovtedy ich zastúpenie každoročne klesalo. Dosiahnutý podiel mladých v roku 2017 (15,0 %) sa však stále nevyrovnal dosiahnutej úrovni z roku 2008 (16,9 %).

Každý desiaty (10,8 %) podnikateľ bol v roku 2017 vo veku 60 a viac rokov. Zastúpenie uvedených podnikateľov sa v medziročnom porovnaní opätovne zvýšilo. V rámci posudzovaného obdobia dosiahlo zastúpenie starších podnikateľov najvyššiu hodnotu práve v roku 2017.

Graf č. 12: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb-podnikateľov

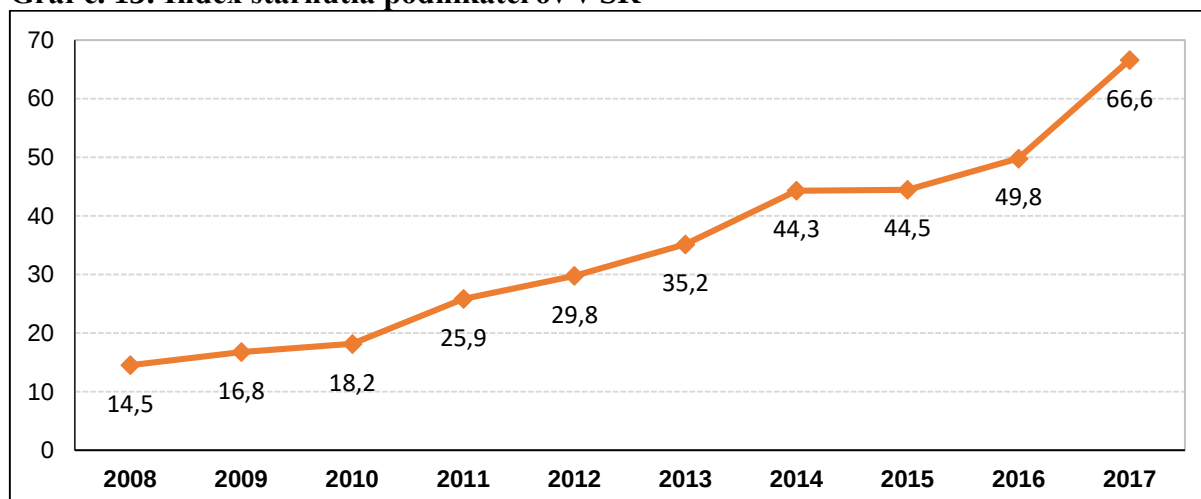

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z dlhodobého hľadiska dochádza na Slovensku k nárastu zastúpenia podnikateľov vo vyšších vekových skupinách. Uvedený trend dokumentuje aj **Index starnutia podnikateľov v SR**, prezentovaný v grafe č. 13, spracovaný na základe údajov Eurostatu.

Index starnutia podnikateľov udáva počet osôb podnikateľov vo veku 60 a viac rokov pripadajúcich na 100 osôb podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov. Index sa od roku 2008 (hodnota 14,5) neustále zvyšoval až na úroveň 66,6 v roku 2017. Na 100 podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov pripadalo dve tretiny (66,6 %) podnikateľov vo veku 60 a viac rokov.

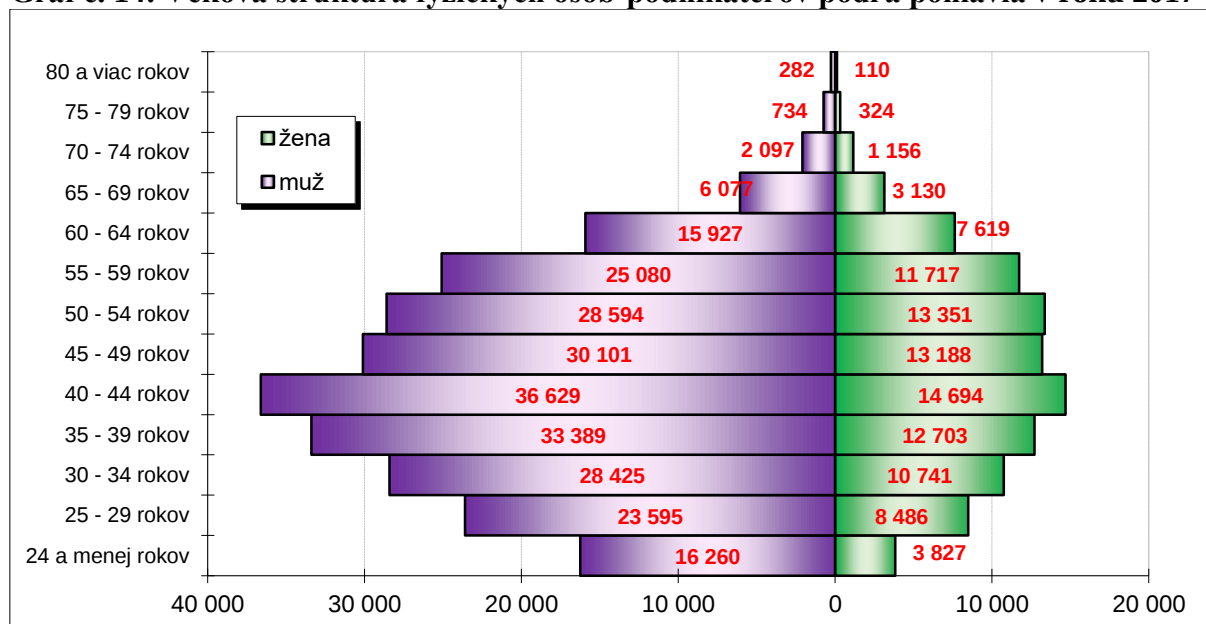
Medziročný nárast zastúpenia vyšších vekových skupín podnikateľov v roku 2017 sa potvrdil aj podľa údajov Eurostatu. Obdobný trend nárastu zastúpenie osôb vo vyšších vekových skupinách je na Slovensku zreteľný aj v rámci celkového aktívneho obyvateľstva.

Graf č. 13: Index starnutia podnikateľov v SR

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

Veková štruktúra mužov sa vyznačuje vyšším zastúpením vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov (muži 16,1 %, ženy 12,2 %). Naopak, zastúpenie žien je výraznejšie vo vyšších vekových kategóriách (50 rokov a viac ženy 37 %, muži 31,9 %).

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia je znázornená v grafe č. 14. Najvýraznejšie zastúpenie má v prípade oboch pohlaví veková kategória 40 až 44-ročných. V prípade mužov je odvetvová štruktúra viac diverzifikovaná, naopak u žien je zastúpenie jednotlivých vekových skupín homogénnejšie.

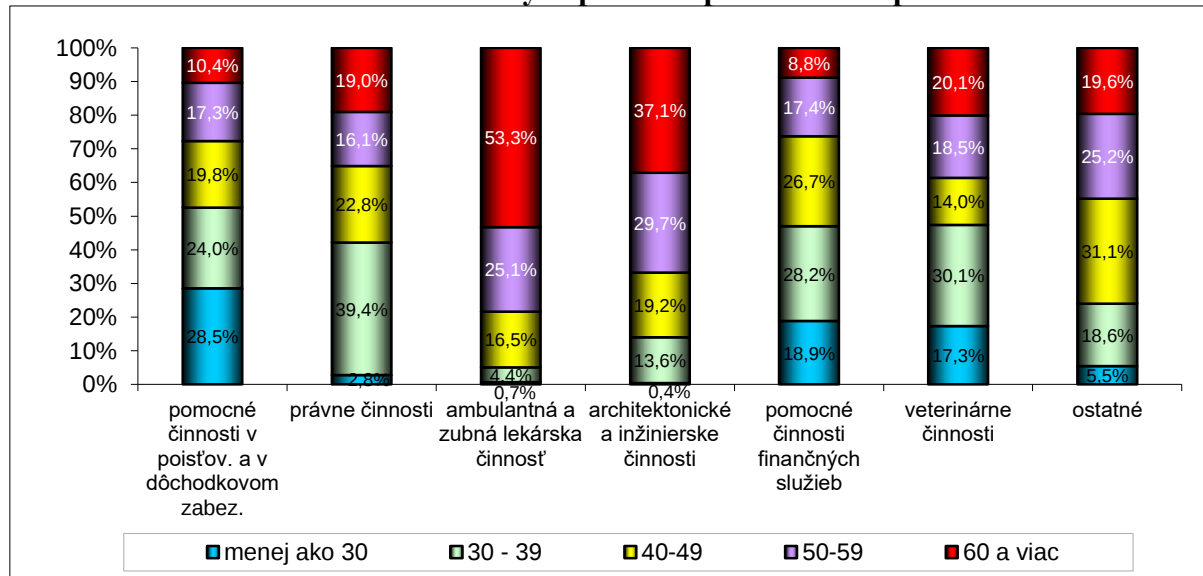
Graf č. 14: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa pohlavia v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V rámci právnej formy slobodné povolania je veková štruktúra značne diferencovaná v závislosti od oblasti podnikania (graf č. 15). Osoby podnikajúce v oblasti architektonických a inžinierskych činností, ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti sa vyznačujú minimálnym zastúpením kategórie menej ako 30-ročných (0,4 %, resp. 0,7 %) a výraznejším zastúpením

60 a viac ročných (37,1 %, resp. 53,3 %). Takmer štyri pätiny osôb (78,4 %) v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti je vo veku 50 a viac rokov.

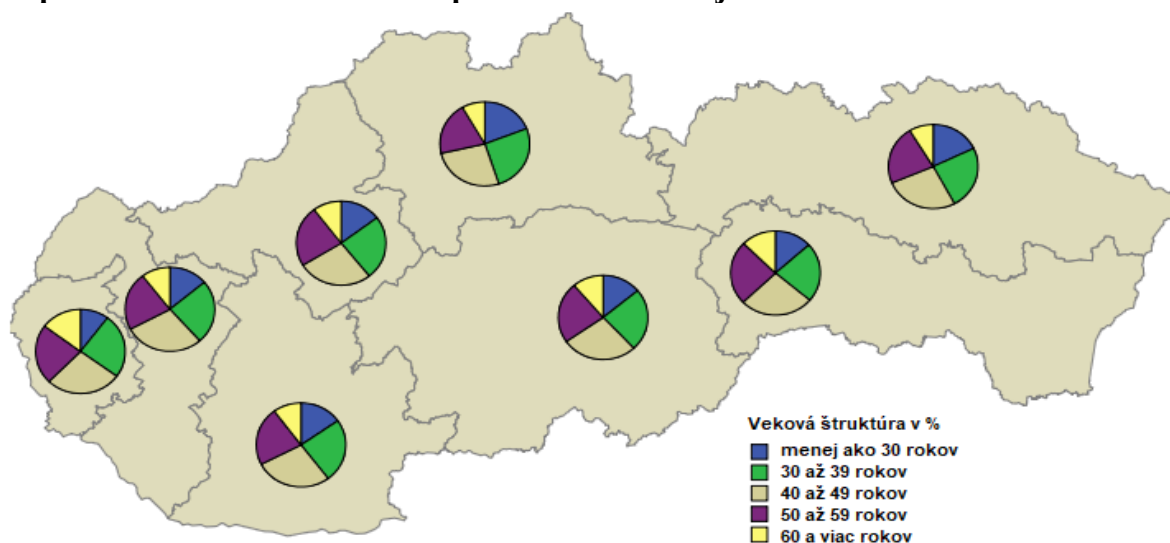
Graf č. 15: Veková štruktúra slobodných povolání podľa oblastí podnikania v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra FO – podnikateľov v krajoch SR (mapa č. 2) do značnej miery súvisí s vekovou štruktúrou ekonomicky aktívnych osôb. Najvyšším zastúpením **FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačuje Žilinský kraj (19,1 %), Prešovský kraj (17,9 %) a Nitriansky kraj (15,3 %)**. V medziročnom porovnaní sa zastúpenie podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov zvýšilo vo všetkých krajoch, pričom najvýraznejší rast bol zaznamenaný v Prešovskom a v Žilinskom kraji (zhodne o 1,3 p. b.). **Najvyšší podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bol dosiahnutý v Bratislavskom kraji (14,7 %), Košickom kraji (12,6 %) a v Banskobystrickom kraji (11,2 %)**. V porovnaní s rokom 2016 sa zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov zvýšilo v rámci všetkých krajov SR. Najvýznamnejší nárast bol zaznamenaný v Trnavskom kraji, Prešovskom kraji a v Košickom kraji (zhodne o 0,5 p. b.).

Mapa č. 2: Veková štruktúra FO-podnikateľov v krajoch SR v roku 2017

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

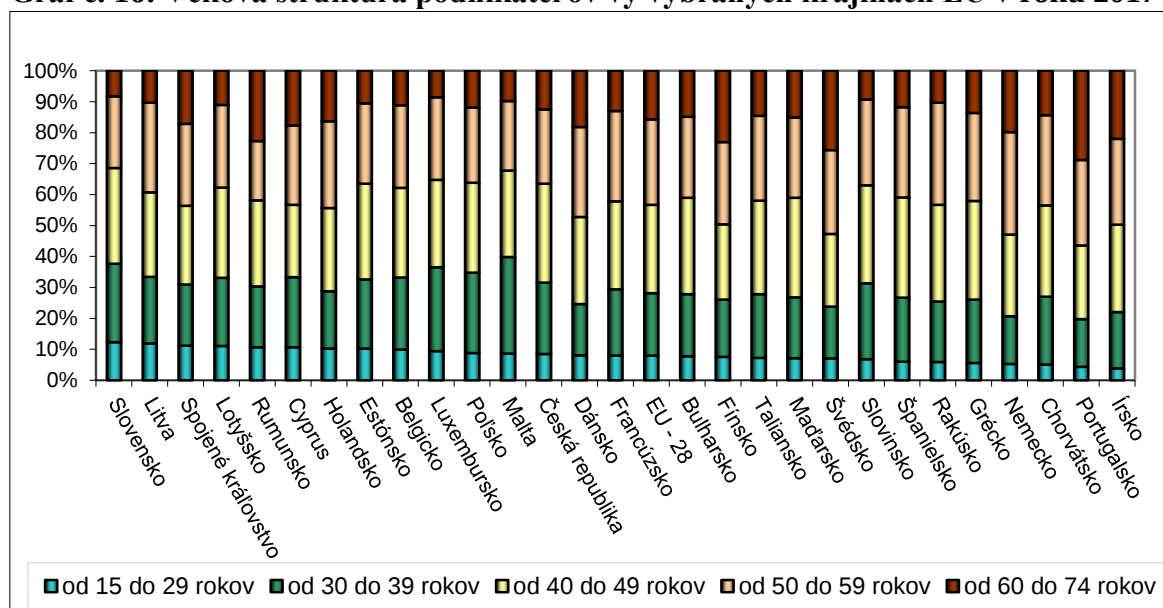
3.1 Porovnanie vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

V rámci porovnania vekovej štruktúry slovenských podnikateľov s krajinami EÚ sa Slovensko vyznačuje vyšším zastúpením podnikateľov v mladších vekových skupinách.

V roku 2017 bolo podľa údajov Eurostatu na Slovensku z celkového počtu obyvateľov vykonávajúcich podnikateľskú aktivitu 12,3 % (o 4,4 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 15 do 29 rokov, viac ako jedna štvrtina, resp. 25,3 % (o 5,1 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov a 30,9 % (o 2,4 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov.

Naopak vo vekovej kategórii nad 50 rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov spomedzi porovnávaných krajín, čo svedčí o nízkej podnikateľskej aktivite vyšších vekových skupín obyvateľstva Slovenska. Vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov bolo na Slovensku 23,2 % podnikateľov (o 4,4 p. b. menej ako v EÚ) a 8,2 % podnikateľov vo vekovej kategórii od 60 do 74 rokov (o 7,5 p. b. menej ako v EÚ).

Graf č. 16: Veková štruktúra podnikateľov vy vybraných krajinách EÚ v roku 2017

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

4. Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov

Postavenie, potenciál a bariéry mladých ľudí v podnikaní

Napriek tomu, že nezamestnanosť mladých v Európe za posledné tri roky poklesla⁹, problémom naďalej ostáva dlhodobá nezamestnanosť. Na jednej strane predstavuje pre mladých ľudí riziko poklesu príjmu a tiež sociálneho vylúčenia, na druhej strane významnú zásobu zdrojov, ktoré by v prípade využitia zvýšili produkciu a hospodársky rast krajiny.¹⁰

Jedným z dôvodov poklesu dlhodobej nezamestnanosti mladých je podnikateľská činnosť¹¹, v rámci ktorej však existujú aj určité prekážky. Mladí ľudia sú pri začatí podnikania v porovnaní so ženami viac ovplyvnení rodinou, učiteľmi a spoločnosťou ako celkom, ktorí nemusia disponovať potrebnými informáciami o požiadavkách a možnostiach podnikania. Práve táto nedostatočná informovanosť môže viesť k negatívnym sociálnym postojom. Odlišné chápanie sa prejavuje aj v prípade **nedostatočných podnikateľských zručností**. Vo všeobecnosti platí, že systémy vzdelávania a odbornej prípravy nie sú dostatočné na to, aby podporovali podnikateľské postoje a zručnosti, ale skôr pripravujú študentov na platené zamestnanie. Ďalšou z prekážok je aj **prístup k financiám**. Mladí ľudia sú v znevýhodnenej pozícii, pretože nielenže majú nízke osobné úspory, ale aj ťažšie podmienky ako dospelí pri získavaní externých zdrojov financovania.¹² Mladí podnikatelia podobne ako ženy podnikateľky majú obmedzené obchodné siete a spoločenský kapitál, ktoré môžu ovplyvniť zriadenie a prevádzku podnikov, alebo budovanie vzťahov s kľúčovými stranami.¹³

Taktiež aj na Slovensku „*spomedzi prekážok pri začínaní podnikania označili mladí podnikatelia najčastejšie prístup k financiám*“.¹⁴ Medzi ostatné prekážky podobne ako u ženách, ktorým čelia mladí ľudia pri začatí podnikania patria daňové a odvodové zaťaženie, neprehľadná legislatíva, byrokratická a administratívna záťaž.¹⁵

Úlohou politiky potom ostáva poskytnúť finančnú podporu a tiež tzv. mäkkú podporu, ktorá je dôležitá ako pri začatí podnikania tak v priebehu podnikania. Ide najmä o poradenstvo, koučing a mentoring realizovaných odbornými pracovníkmi. Dôležitou súčasťou podpornej politiky je budovanie infraštruktúry vrátane inkubátorov a podnikateľských obchodných sietí.¹⁶

⁹ Eurostat. Labour force survey

¹⁰ Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Youth Entrepreneurship, 2017. <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2438074a-2e42-4f6a-abbb-aaaabb13316e/language-en>>

¹¹ ÚPSVaR. Vyhodnotenie uplatňovania aktívnych opatrení na trhu práce za rok 2017

¹² Jedným z kritérií pri hodnotení schválenia pôžičiek je právne úverová história či podnikateľská výkonnosť

¹³ Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Youth Entrepreneurship, 2017. <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2438074a-2e42-4f6a-abbb-aaaabb13316e/language-en>>

¹⁴ PILKOVÁ, A. a kolektív. Inkluzivita podnikania na Slovensku: Stav a vývojové tendencie, 2017

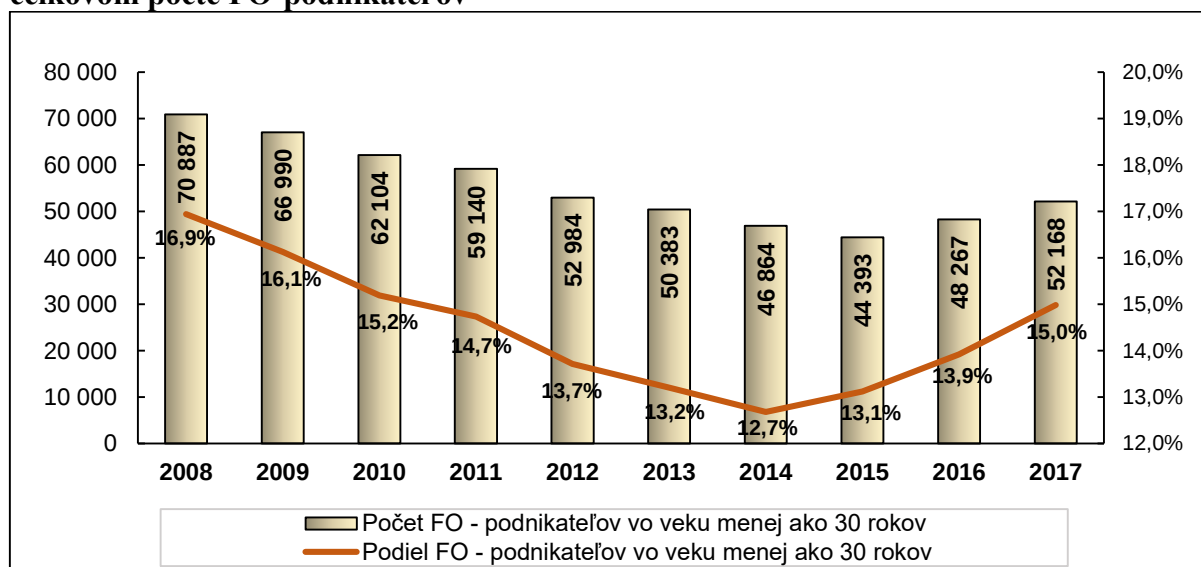
¹⁵ PILKOVÁ, A. a kolektív. Inkluzivita podnikania na Slovensku: Stav a vývojové tendencie, 2017

¹⁶ Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Youth Entrepreneurship, 2017. <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2438074a-2e42-4f6a-abbb-aaaabb13316e/language-en>>

Postavenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov v rámci FO – podnikateľov na Slovensku

Nárast zastúpenia mladých fyzických osôb podnikateľov pokračoval aj v roku 2017. Tretí rok po sebe rastie zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov, hoci sa podiel mladých na celkovom počte ekonomicky aktívnych osôb na Slovensku každoročne znižuje. V medziročnom porovnaní došlo k zvýšeniu ich podielu na celkovom počte FO – podnikateľov o 1,1 p. b. na 15,0 %. Absolútny počet FO – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa v roku 2017 zvýšil o 3 901 (resp. o 8,1%) na 52 168.

Graf č. 17: Vývoj počtu podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov

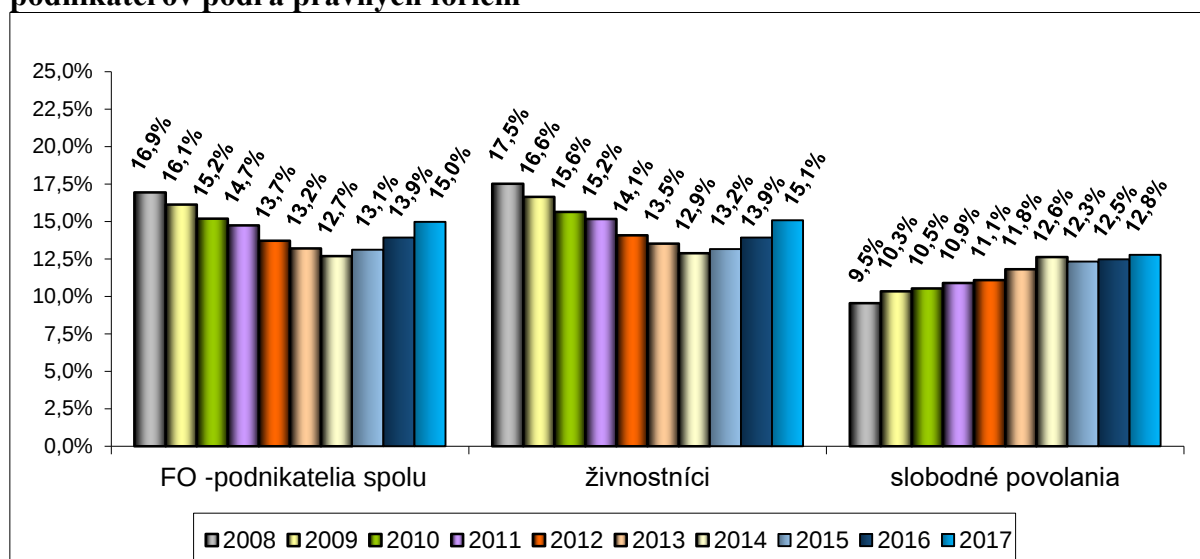

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zvýšená celková podnikateľská aktivita mladých FO – podnikateľov v posledných rokoch súvisí predovšetkým s pomerne výrazným nárastom podielu mladých v skupine začínajúcich podnikateľov. Pozitívny vplyv na výraznejšiu podnikateľskú aktivitu mladých mala v posledných rokoch aj podpora z verejného sektora, najmä poskytovanie príspevku na samostatne zárobkovú činnosť¹⁷ (AOTP), podpora mladých farmárov, či podporné opatrenia Slovak Business Agency. Najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov v rámci jednotlivých právnych foriem bolo zaznamenané v kategórii samostatne hospodáriaci roľníci (16,6 %). Nižší podiel mladých podnikateľov bol dosiahnutý v rámci živnostníkov (15,1 %) a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (12,8 %).

V medziročnom porovnaní sa zvýšilo zastúpenie mladých v rámci živnostníkov (o 1,2 p. b.) a u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach o 0,3 p. b. U samostatne hospodáriacich roľníkov, ako jedinej právnej formy sa zastúpenie mladých po predchádzajúcom náraste naopak znížilo, z 18,8 % v roku 2016 na 16,6 % v roku 2017.

¹⁷V roku 2017 bol v medziročnom porovnaní zaznamenaný zvýšený podiel podporených uchádzačov o zamestnanie (UoZ) do 29 rokov na celkovom počte UoZ prostredníctvom príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť. Z celkového počtu podporených UoZ bolo v roku 2017 viac ako 20 % práve vo veku do 29 rokov. Zároveň ide o najvyšší podiel podporených UoZ do 29 rokov za posledné obdobie.

Graf č. 18: Podiel mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem

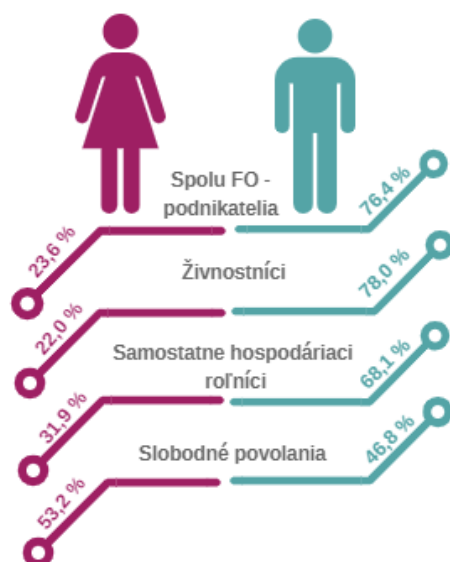
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Napriek medziročnému nárastu zastúpenia mladých FO - podnikateľov je však ich podiel stále nižší ako v roku 2008 (o 1,9 p. b.).

Rodové zloženie mladých podnikateľov

Pre rodové zloženie mladých podnikateľov je taktiež charakteristické dominantné zastúpenie mužov. **Muži tvoria viac ako tri štvrtiny (76,4 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov a ženy predstavujú 23,6 % podiel.** V medziročnom porovnaní sa zastúpenie žien mierne znížilo (o 0,1 p. b.).

Obrázok č. 1: Rodové zloženie fyzických osôb-podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Plnenie rodičovských povinností zo strany žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov sa prirodzene odráža na nižšej miere podnikania žien v tomto veku. Podiel žien je o 5,3 p. b. nižší ako u celkovej skupiny fyzických osôb - podnikateľov spolu.

V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach, ich podiel predstavoval viac ako jednu polovicu (53,2 %). Takmer jedno tretinové zastúpenie (31,9 %) dosahovali ženy v rámci samostatne hospodáriacich roľníkov a viac ako pätinový podiel (22,0 %) u živnostníkov.

Odvetvová štruktúra a zastúpenie žien

Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých odvetví je uvedená v tabuľke č. 2 a v grafe č. 19.

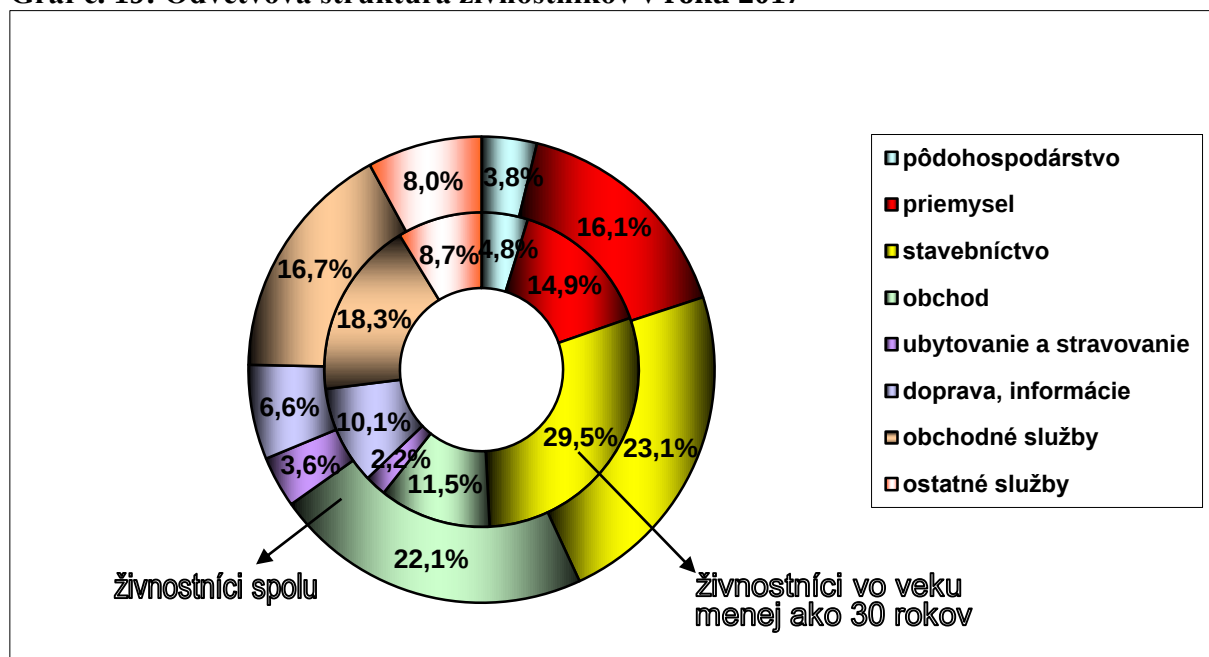
Z pohľadu jednotlivých odvetví najviac živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podniká v stavebníctve (29,5 %, čo je o 6,4 p. b. viac ako u živnostníkov spolu), v obchodných službách (18,3 %), v priemysle (14,9 %) a v obchode (11,5 %, čo je o 10,6 p. b. menej ako u živnostníkov spolu). Naopak najmenej živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov pôsobí v oblasti ubytovania a stravovania (2,2 %), v pôdohospodárstve (4,8 %) a v ostatných službách (8,7 %).

Tab. č. 2: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach-živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov

Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
pôdohospodárstvo	3,8%	4,8%	12,5%	13,0%
priemysel	16,1%	14,9%	13,6%	7,0%
stavebníctvo	23,1%	29,5%	2,0%	2,2%
obchod	22,1%	11,5%	38,7%	33,9%
ubytovanie a stravovanie	3,6%	2,2%	41,1%	42,5%
doprava, informácie	6,6%	10,1%	14,4%	10,9%
obchodné služby	16,7%	18,3%	49,8%	43,3%
ostatné služby	8,0%	8,7%	65,7%	66,7%
Spolu	100,0%	100,0%	27,7%	22,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf č. 19: Odvetvová štruktúra živnostníkov v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Viac ako dvoj tretinový podiel (66,7 %) dosahujú ženy živnostníčky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov v odvetví ostatných služieb. Medzi ďalšie odvetvia s nadpriemerným zastúpením žien patria obchodné služby (43,3 %), ubytovanie a stravovanie (42,5 %) a obchod (33,9 %). Naopak najmenšie zastúpenie vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov majú ženy v stavebníctve (2,2 %), v priemysle (7,0 %), v doprave, informačných a komunikačných službách (10,9 %) a v pôdohospodárstve (13,0 %).

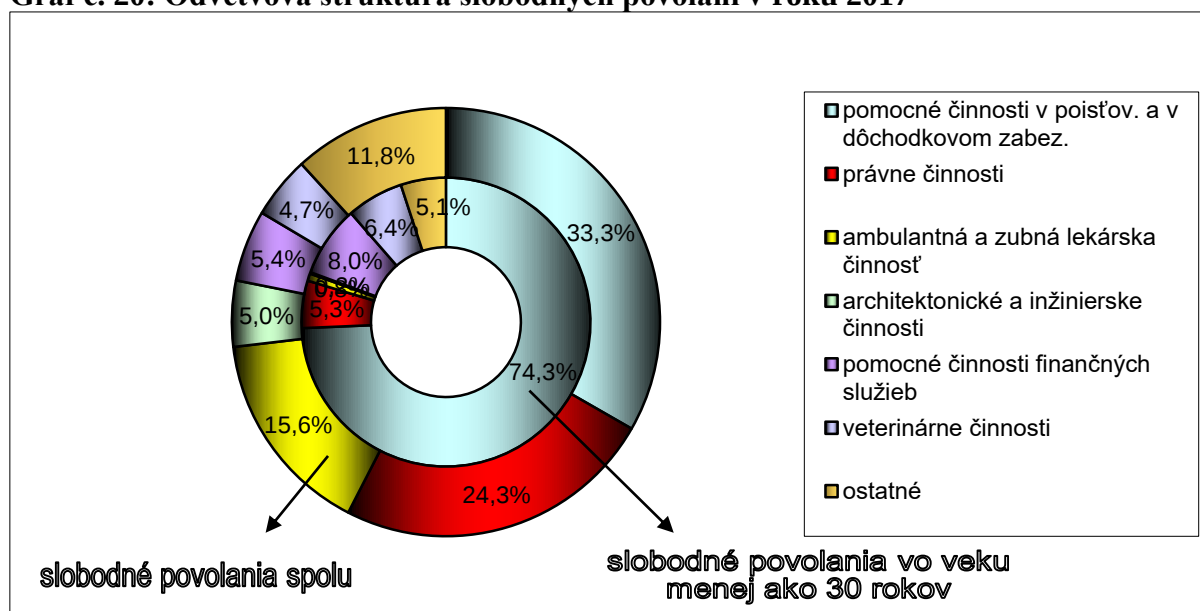
Na základe prezentovaných hodnôt v tabuľke č. 2 je možné skonštatovať nasledovné:

- pre živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov sú atraktívnejšie oblasti pre podnikanie v porovnaní so živnostníkmi spolu: stavebníctvo, doprava, informačné a komunikačné činnosti, pôdohospodárstvo a ostatné služby,
- zastúpenie žien vo veku menej ako 30 rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je vyššie najmä v odvetví ostatných služieb, obchodných služieb, v ubytovaní a stravovaní, v doprave, informačných a komunikačných činnostiach a v pôdohospodárstve.

Tri štvrtiny (74,3 %) osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobili v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (zastúpenie žien bolo 52,9 %), 8,0 % pôsobilo v oblasti pomocných činností finančných služieb (zastúpenie žien bolo 54,1 %), 6,4 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti veterinárnych činností (zastúpenie žien bolo 76,1 %), 5,3 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti právnych činností (zastúpenie žien bolo 49,6 %).

V porovnaní so štruktúrou oblastí pôsobenia slobodných povolání spolu, pôsobia osoby mladšie ako 30 rokov vo väčšej miere v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení a v oblasti pomocných činností finančných služieb a naopak, najmenej atraktívnou oblasťou pre túto skupinu mladých podnikateľov je oblasť architektonických a inžinierskych činností, ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti a právnych činností.

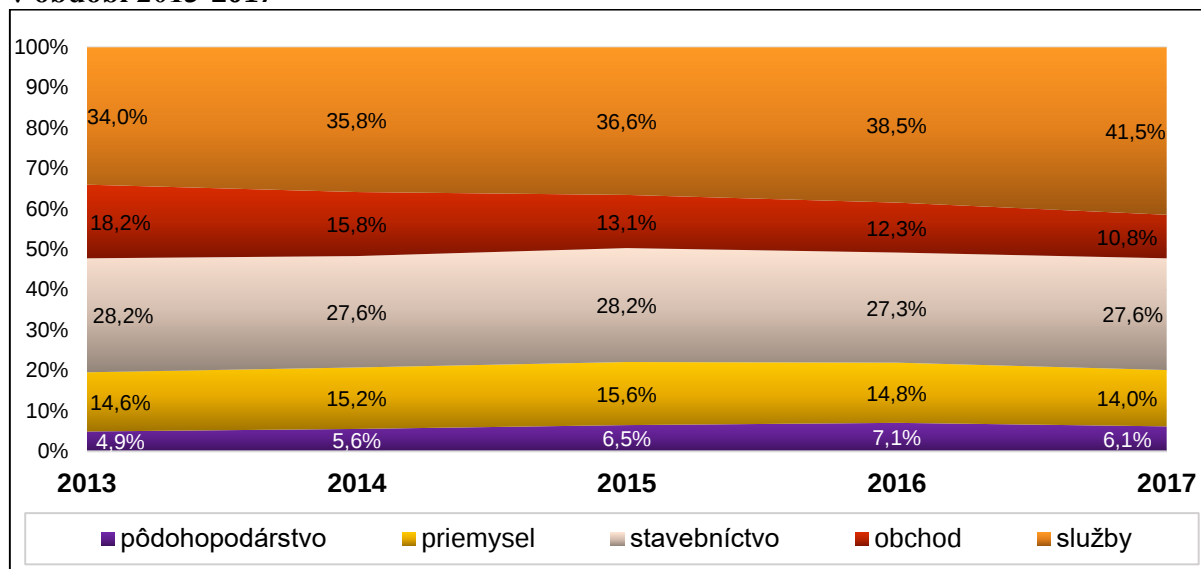
Graf č. 20: Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvová štruktúra celkového počtu mladých FO – podnikateľov sa v posledných rokoch vyznačuje každoročným nárastom zastúpenia sektora služieb, ktoré je sprevádzané poklesom podielu odvetvia obchodu. Zastúpenie ostatných odvetví je z časového hľadiska pomerne stabilné a neprechádza výraznými zmenami.

Graf č. 21: Vývoj odvetvovej štruktúry FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov v období 2013-2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra a zastúpenie žien

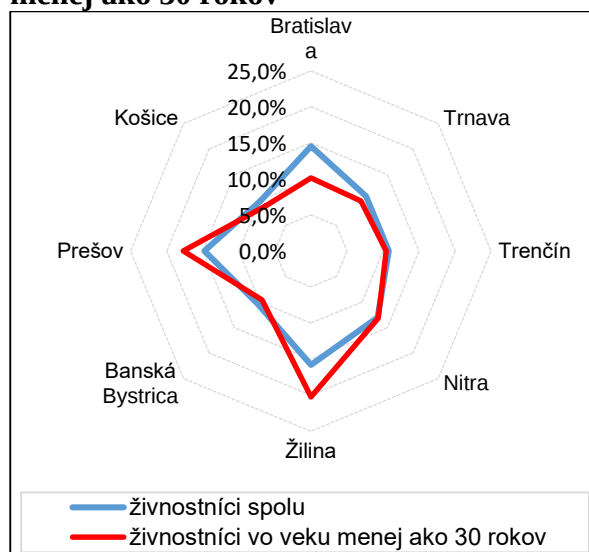
Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v grafe č. 22 a č. 23.

Viac ako jedna pätina živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov pôsobila na konci roka 2017 v Žilinskom kraji (20,2 %). Ostatné kraje sa podieľali na celkovom počte živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov v intervale od 8,9 % v Košickom kraji, do 17,7 % v Prešovskom kraji.

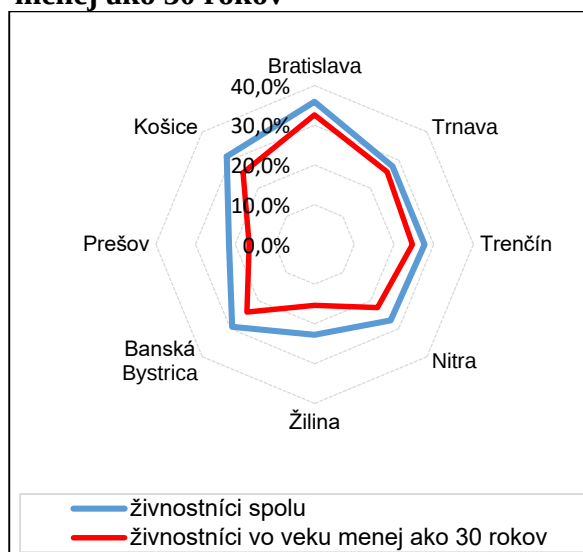
Najvyššie zastúpenie mali ženy – živnostníčky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov v Bratislavskom kraji (32,6 %), v Trnavskom kraji (25,8 %), v Košickom kraji (25,5 %) a v Trenčianskom kraji (24,6 %).

V rámci regionálnej štruktúry živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov je zreteľné vyššie zastúpenie Žilinského (o 4,4 p. b.) a Prešovského kraja (o 2,9 p. b.), v porovnaní so živnostníkmi spolu. Naopak výrazne nižšie zastúpenie v rámci mladých živnostníkov dosiahol najmä Bratislavský kraj (o 4,3 p. b.). Porovnanie regionálnej štruktúry živnostníkov v roku 2017 je znázornené aj v grafe č. 22.

Zastúpenie žien v rámci živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je nižšie vo všetkých krajoch SR, pričom najvýraznejší rozdiel je dosahovaný v Žilinskom a v Košickom kraji (graf č. 23).

Graf č. 22: Regionálna štruktúra v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

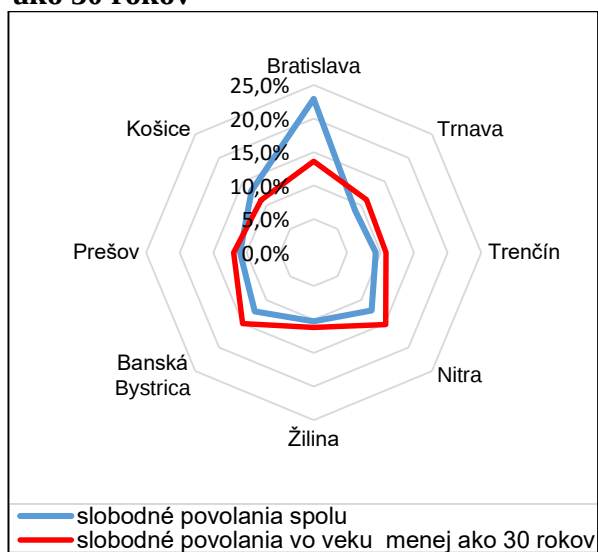
Graf č. 23: Zastúpenie žien v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

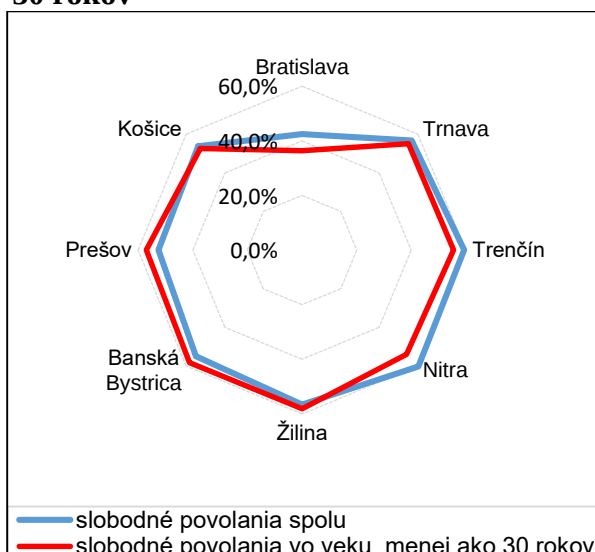
Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v grafe č. 24 a č. 25. Najviac osôb podnikajúcich ako slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo na konci roka 2017 v Nitrianskom kraji (15,2 %), v Bansko-bystrickom kraji (15,0 %) v Bratislavskom kraji (13,6 %). Najvyššie zastúpenie mali ženy podnikajúce ako slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov v Bansko-bystrickom kraji (58,4 %), v Žilinskom kraji (58,1 %) a v Prešovskom kraji (57,0 %).

V grafe č. 24 je znázornené porovnanie regionálnej štruktúry slobodných povolání. V rámci regionálnej štruktúry slobodných povolání vo veku menej ako 30 rokov je zreteľné vyššie zastúpenie predovšetkým Nitrianskeho kraja (o 3,0 p. b.), Bansko-bystrického kraja (o 2,6 p. b.) a Trnavského kraja (o 2,4 p. b.). Naopak Bratislavský (o 9,3 p. b.) a Košický kraj (o 2,0 p. b.) dosahujú nižšie zastúpenie v porovnaní so slobodnými povolaniami spolu.

Zastúpenie žien v rámci slobodných povolání vo veku menej ako 30 rokov, v porovnaní so slobodnými povolaniami spolu, sa výrazne neodlišuje (graf č. 25). Nižšie zastúpenie majú ženy vo veku menej ako 30 rokov najmä v Nitrianskom (o 6,2 p. b.) a Bratislavskom kraji (o 6,1 p. b.).

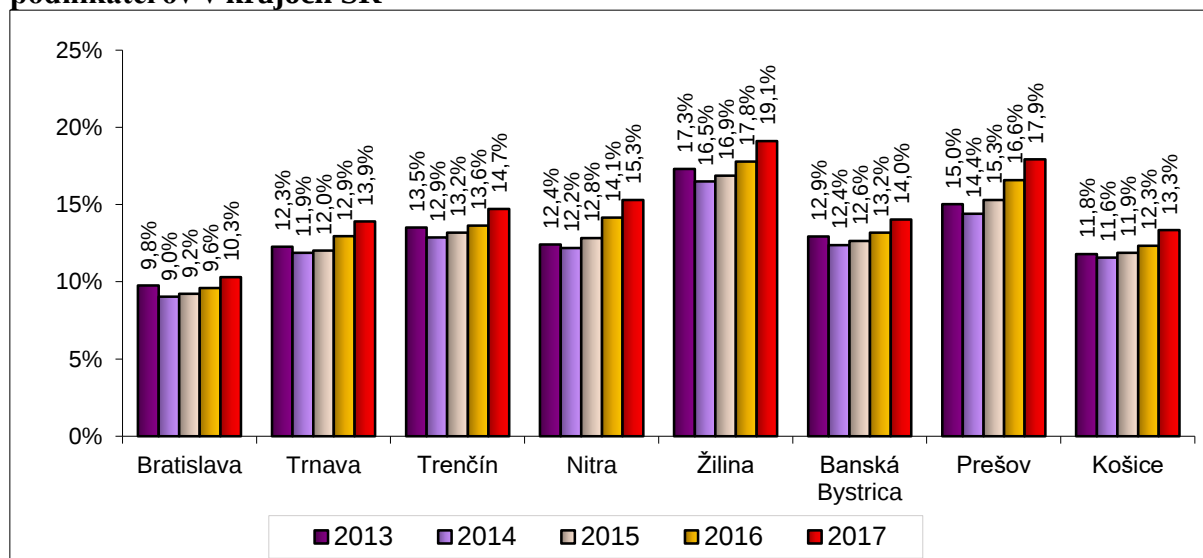
Graf č. 24: Regionálna štruktúra-slobodné pov. spolu a slobodné pov. vo veku menej ako 30 rokov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf č. 25: Zastúpenie žien-slobodné pov. spolu a slobodné pov. vo veku menej ako 30 rokov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie FO – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO – podnikateľov má v posledných rokoch rastúcu tendenciu vo všetkých krajoch SR. Najvyššie zastúpenie dosahujú mladí podnikatelia v Žilinskom kraji (19,1 %) a v Prešovskom kraji (17,9 %). Medzi kraje s najnižším podielom mladých FO – podnikateľov patria Bratislavský kraj (10,3 %) a Košický kraj (13,3 %).

Graf č. 26: Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v krajoch SR

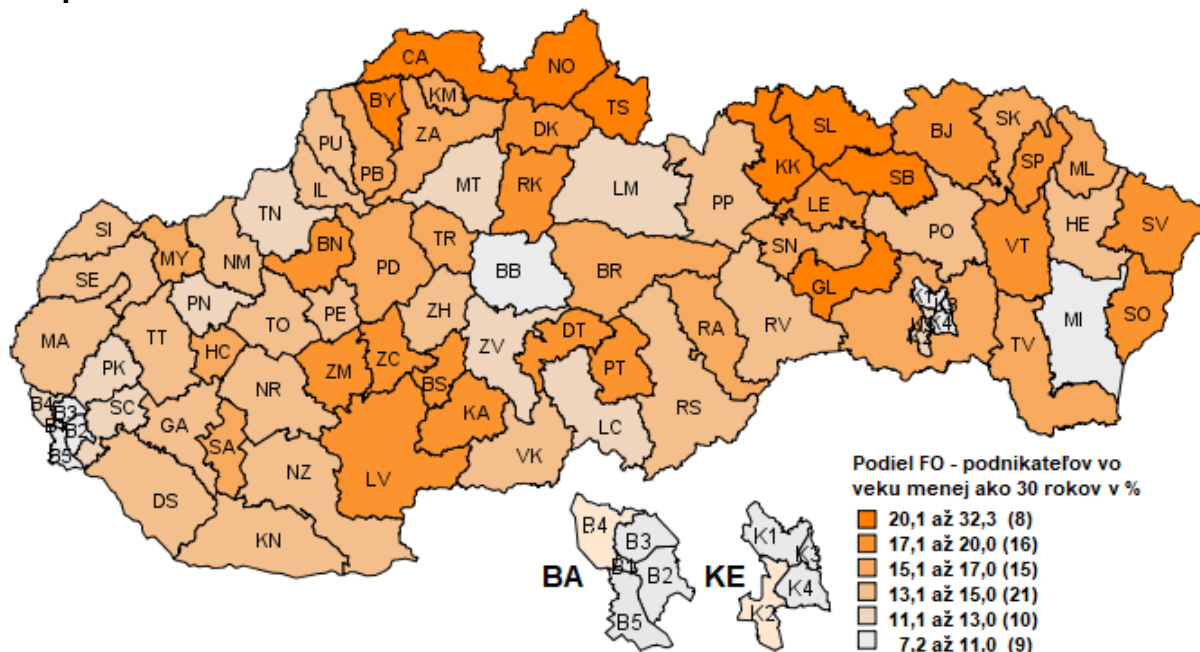
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podiel FO – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v jednotlivých okresoch SR v roku 2017 je znázornený v mape č. 3.

Medzi regióny s najvyšším podielom podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov patria okresy severného a severovýchodného Slovenska ako Námestovo (32,3 %), Sabinov (25,4 %), Stará Ľubovňa (23,9 %), Tvrdošín (23,5 %), Kežmarok (21,4 %), Bytča (21,1 %), Gelnica (20,9 %) a Čadca (20,7 %).

Najmenšie zastúpenie mladých podnikateľov (podiel od 7,2 % do 10,7 %) je dosahované v okresoch v rámci miest Bratislava (BA I, II, III, V) a Košice (KE I, III, IV), ale aj v okresoch Banská Bystrica a Michalovce.

Mapa č. 3: Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2017

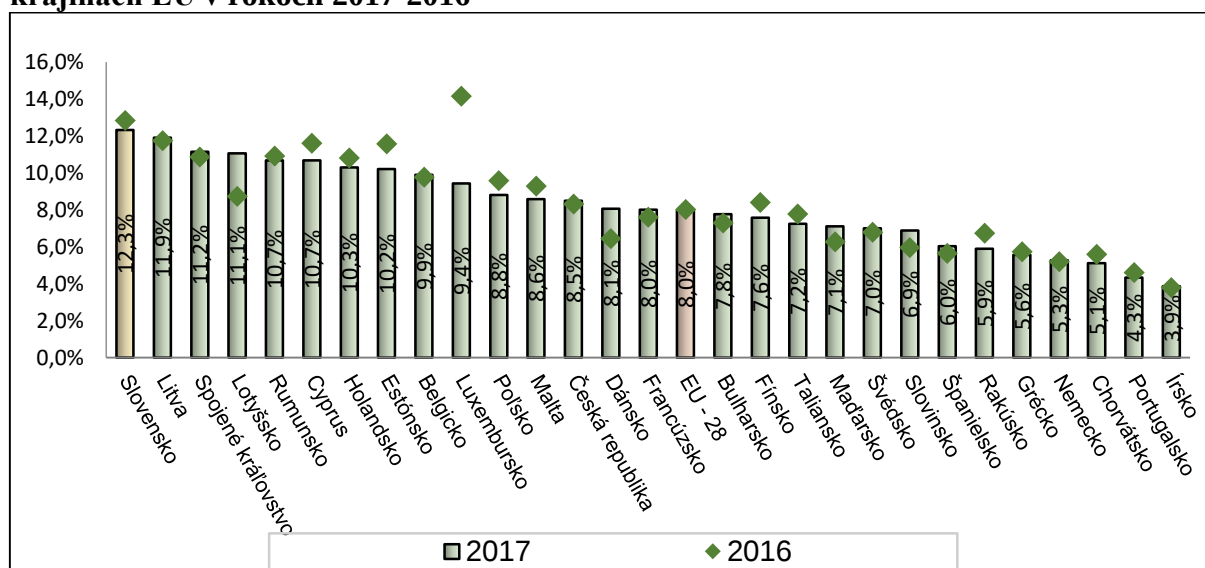

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

4.1 Porovnanie zastúpenia mladých podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Slovensko sa podľa údajov Eurostatu naďalej zaraďuje medzi krajiny **s najvyšším zastúpením mladých podnikateľov vo veku do 29 rokov**. V roku 2017 dosiahlo zastúpenie týchto podnikateľov na Slovensku 12,3 %, čo je o viac ako polovicu vyšší podiel ako v rámci EÚ-28 (8,0 %).

Vysoké zastúpenie mladých bolo okrem Slovenska zaznamenané aj v Litve (11,9 %), v Spojenom Kráľovstve (11,2 %), v Lotyšsku (11,1 %), v Rumunsku a na Cypre (zhodne po 10,7 %). Z jednotlivých krajín V4 dosiahol podiel mladých podnikateľov vo veku do 29 rokov v Poľsku 8,8 %, v Českej republike 8,5 % a v Maďarsku 7,1 %. Najnižšie zastúpenie mladých je dosahované v krajinách ako Chorvátsko (5,1 %), Portugalsko (4,3 %) a Írsko (3,9 %).

Graf č. 27: Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku do 29 rokov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2017-2016

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

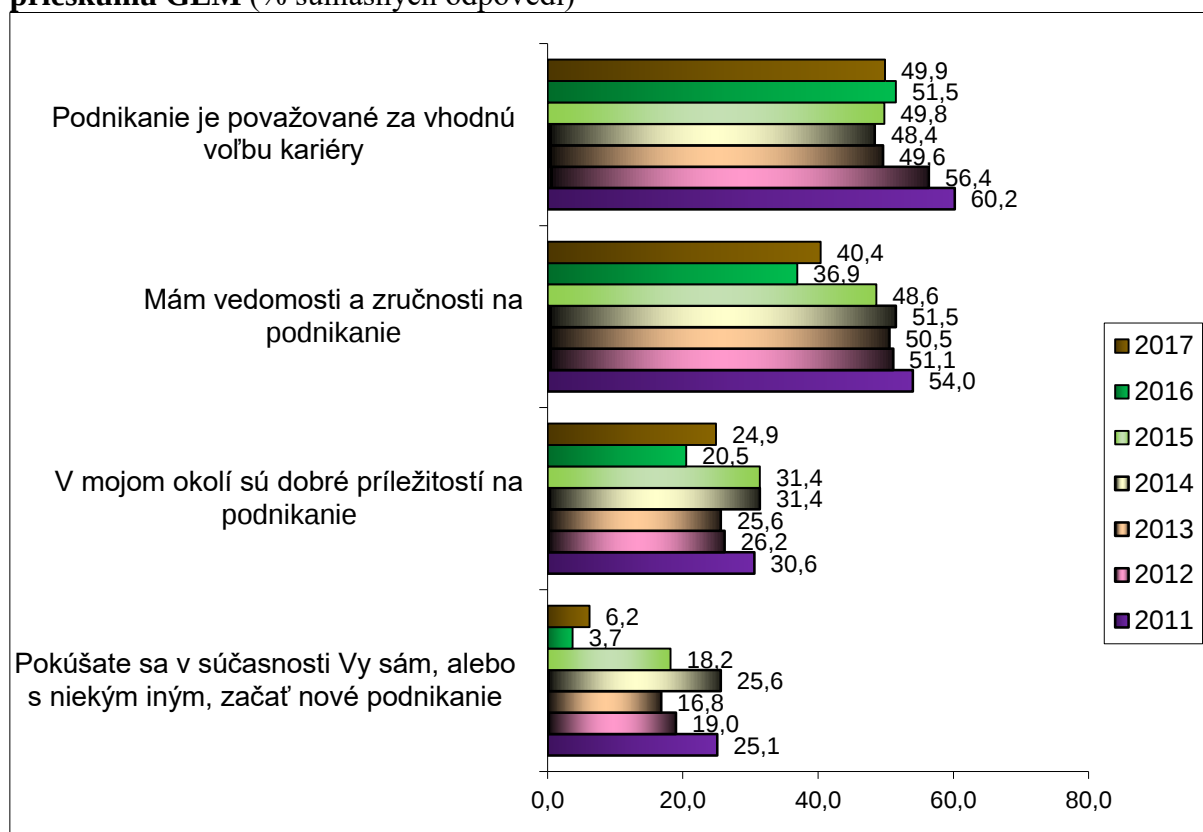
4.2 Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)

Podľa výsledkov prieskumu GEM približne polovica (49,9 %) mladých obyvateľov vo veku menej ako 30 rokov považuje podnikanie za vhodnú kariérnu voľbu. V porovnaní s rokom 2016 ide o mierny pokles (o 1,6 p. b.). V rámci celého posudzovaného obdobia 2011 – 2017 boli najvyššie hodnoty daného ukazovateľa zaznamenané v rokoch 2011 - 2012, napriek tomu po roku 2014 rastie skupina mladých obyvateľov, ktorí vnímajú podnikanie ako vhodnú voľbu kariéry. Obdobne ako pri ženách, v porovnaní s celkovým obyvateľstvom SR ide o nadpriemerné pozitívne vnímanie podnikateľskej kariéry.

Podiel mladých, ktorí disponujú vhodnými zručnosťami a vedomosťami na začatie podnikania dosiahol v roku 2017 úroveň 40,4 %, čo predstavuje medziročný nárast o 3,5 p. b. Dosiahnuté sebavedomie podnikateľských schopností mladých v roku 2017 patrí k najnižším v rámci posudzovaného obdobia 2011 – 2017 a zároveň v porovnaní s celkovým obyvateľstvom SR dosahuje nižšiu úroveň.

Takmer jedna štvrtina (24,9 %) mladých na Slovensku v roku 2017 vnímala vhodné príležitosti na podnikanie vo svojom okolí. Oproti roku 2016 ide nárast (o 4,4 p. b.) V porovnaní s celkovým obyvateľstvom SR dosiahlo vnímanie vhodných príležitostí na podnikanie mladých v roku 2017 takmer porovnateľnú úroveň.

Po výraznom poklese počiatočnej podnikateľskej aktivity mladých v roku 2016 bol v roku 2017 zaznamenaný takmer dvojnásobný nárast a to na úroveň 6,2 %. V porovnaní s celkovým obyvateľstvom SR dosahuje počiatočná podnikateľská aktivita mladých výrazne nižšiu úroveň.

Graf č. 28: Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu-na základe výsledkov prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)

Zdroj: SBA, spracované na základe výsledkov GEM prieskumu

5. Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov

Postavenie, potenciál a bariéry starších ľudí v podnikaní

Vo všeobecnosti existujú dve kategórie determinantov, ktoré ovplyvňujú to, či niekto začne podnikat', alebo nie tzv. push a pull faktory. Kľúčovými faktormi vplyvujúcimi na každého človeka sú tie, ktoré vedú ku začatiu podnikania napríklad z dôvodu dlhodobej nezamestnanosti, alebo neatraktívnej platenej práce. Existujú však faktory, ktoré sú typické pre starších ľudí (napr. nedostatočné dôchodkové sporenie, či pocit nedostatku financií). Na druhej strane existujú faktory, ktoré lákajú jednotlivca začať podnikat'. Tieto faktory predstavujú príležitosť na dosiahnutie vyššieho finančného ohodnotenia ako v platenom zamestnaní, pocit nezávislosti a možnosť pružného pracovného času. Starší ľudia môžu byť motivovaní začať podnikat' z dôvodu pracovnej flexibility, alebo z dôvodu udržiavania sociálnych väzieb.¹⁸

Starí ľudia podobne ako ženy a mladí čelia pri začatí podnikania mnohým prekážkam. Napriek tomu, že sú považovaní za osoby s najväčším množstvom skúseností, **spoločnosť** ich častokrát vníma ako menej flexibilných, angažovaných a schopných prispôbiť sa novým technológiám. Starší podnikatelia, ktorí vstupujú do podnikania z platených pracovných miest, napriek tomu, že majú vysokú úroveň ľudského kapitálu **nemusia mať dostatočné podnikateľské zručnosti** potrebné na dosiahnutie úspechu. **Prístup k financiám** sa pre starších ľudí pri začatí podnikania stáva prekážkou v prípade, že nemali zamestnanie. Naopak tí čo boli zamestnaní alebo tí, ktorí odišli na dôchodok majú k dispozícii príjem, ktorým majú možnosť financovať svoje podniky a náklady počas počiatočnej fázy podnikania. Na druhej strane štátne dávky a príjem z dôchodku môžu odradiť starších ľudí začať podnikat', pretože im podnikanie nemusí ponúknuť dostatočný príjmový stimul. Napriek tomu, že starší ľudia oproti ženám podnikateľkám a mladým podnikateľom majú vybudované **podnikateľské siete**, ktoré vznikli počas ich kariéry, problém nastáva pri ich obnove a to najmä keď prevádzkujú malé podniky. **Pokles zdravotného stavu a príležitostné náklady na čas** predstavujú prekážku súvisiacu primárne so začatím podnikania u starších ľudí. Táto skupina začínajúcich podnikateľov je menej ochotná venovať čas činnostiam, ktoré prinášajú tok budúcich platieb a sú spojené s určitým rizikom ako napr. založenie firmy v porovnaní s činnosťou, ktorá vytvára okamžité a bezrizikové výnosy ako napr. práca za mzdu.¹⁹

Existuje malý, ale rastúci počet podnikateľských iniciatív a programov navrhnutých špeciálne na podporu starších ľudí pri začatí podnikania. Pri tvorbe politiky je dôležité uvedomiť si, že existujú určité faktory pri rozhodovaní o založení podniku, ktoré ostávajú nemenné (napr. vek, zdravie atď.). Politika by sa mala preto zamerať na faktory, ktoré ovplyvňujú rozhodnutie staršej osoby začať podnikat'. Ide najmä o zlepšenie podnikateľských zručností prostredníctvom vzdelávania nielen potenciálnych starších podnikateľov, ale aj rôznych zainteresovaných strán s cieľom eliminovať vekovú zaujatosť ako možnú bariéru pri začatí podnikania. Okrem toho by sa mala pozornosť venovať aj podpore získavania už existujúcich podnikov, ktorá umožní starším ľuďom stať sa majiteľmi podnikov bez toho,

¹⁸ Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Senior Entrepreneurship, 2017. < <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c68ca15f-a886-4e2f-894a-01a1605df175/language-en> >

¹⁹ Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Senior Entrepreneurship, 2017. < <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c68ca15f-a886-4e2f-894a-01a1605df175/language-en> >

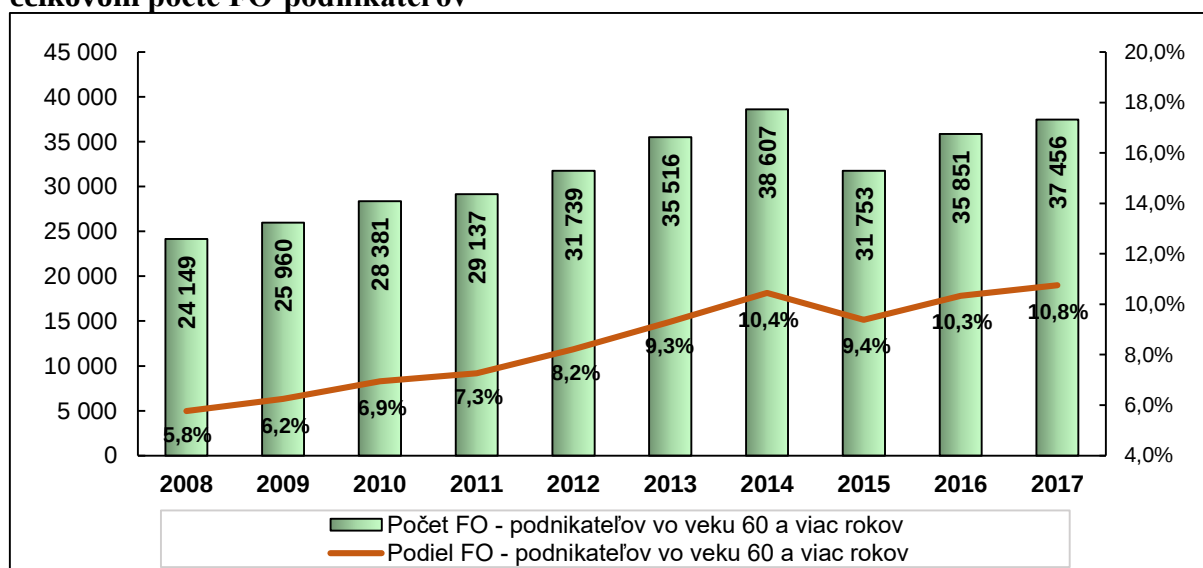
aby potrebovali nové obchodné nápady, produkty alebo služby. Na jednej strane môže vzniknúť priestor pre starších ľudí zostať ekonomicky aktívnymi, na druhej strane možnosť zvýšiť svoje šance na úspech prostredníctvom vlastníctva tým, že využijú svoje skúsenosti, zručnosti a sociálne väzby s podnikmi a zamestnancami²⁰

Seniorov označuje za cenný zdroj podnikania aj Európska komisia v „Akčnom pláne pre podnikanie 2020“. Zapájanie seniorov do zakladania podnikov a do podpory nových a existujúcich podnikateľov môže maximalizovať skúsenosti a know-how, ktorými títo ľudia disponujú a ktoré by mohli zostať nevyužívané. Podnikatelia na dôchodku vďaka svojim skúsenostiam môžu jednoduchšie založiť a viesť podnik ako v prípade neskúseného zakladateľa.²¹

Postavenie starších vo veku 60 a viac rokov v rámci FO – podnikateľov na Slovensku

V roku 2017 pokračoval nárast zastúpenia podnikateľov vo veku 60 a viac rokov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa ich zastúpenie zvýšilo o 0,5 p. b. na 10,8 %, čo predstavuje najvyššiu hodnotu za obdobie predchádzajúcich 10 rokov. Absolútny počet FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov sa zvýšil na 37 456 (o 1 605, resp. o 4,5 %).

Graf č. 29: Vývoj počtu FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

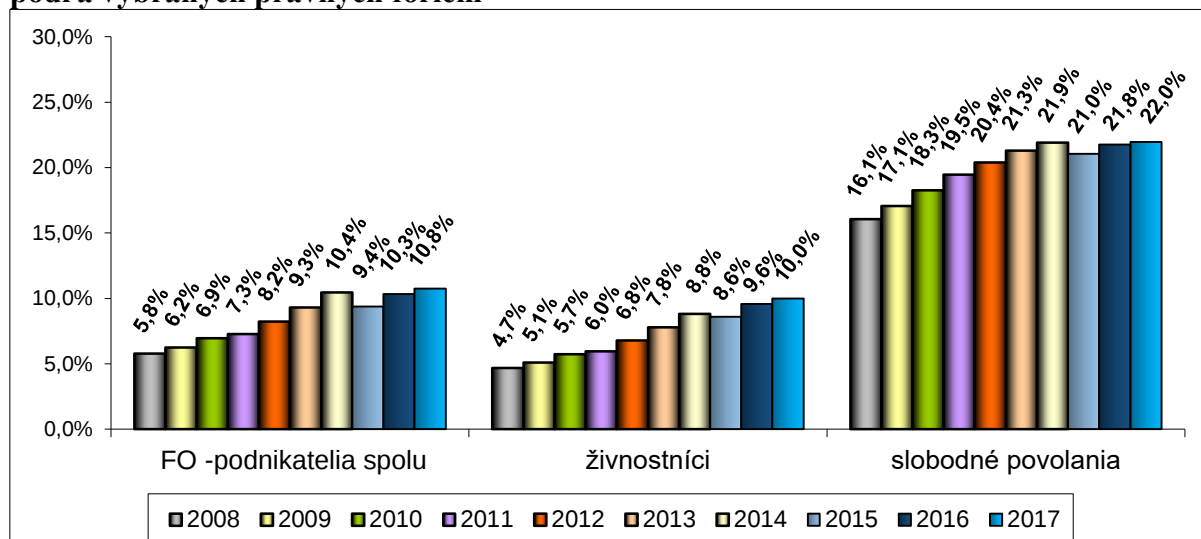
Nárast zastúpenia podnikateľov vo veku 60 a viac rokov sa v medziročnom porovnaní prejavil vo všetkých právnych formách FO – podnikateľov. Najvýraznejšie sa ich zastúpenie zvýšilo u samostatne hospodáriacich roľníkov (o 1,1 p. b.). V prípade živnostníkov sa zastúpenie starších podnikateľov zvýšilo o 0,4 p. b. a v prípade slobodných povolání o 0,2 p. b.

²⁰ Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Senior Entrepreneurship, 2017. <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c68ca15f-a886-4e2f-894a-01a1605df175/language-en>>

²¹ EUR-Lex. Acces to European Union law. European Commission. Entrepreneurship 2020 Action Plan. <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0795:FIN:EN:PDF>>

Najvyššie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je naďalej dosahované v kategórii osôb podnikajúcich formou slobodných povolání (22,0 %) a u samostatne hospodáriacich roľníkov (18,1 %). V rámci živnostníkov je každý desiaty podnikateľ vo veku 60 a viac rokov (10,0 %).

Graf č. 30: Podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte podnikateľov podľa vybraných právnych foriem

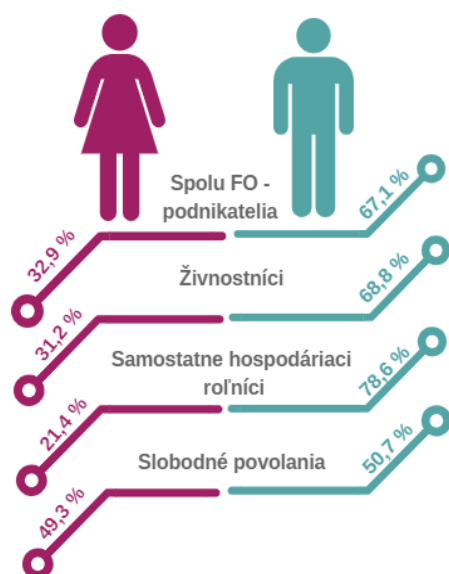

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Rodové zloženie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov

Z pohľadu rodového zloženia tvorili viac ako dve tretiny (67,1 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov muži a takmer jednu tretinu ženy (32,9 %). Zastúpenie žien je vyššie ako u celkovej populácii fyzických osôb – podnikateľov (o 3,9 p. b.),

Obrázok č. 2: Rodové zloženie fyzických osôb-podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa právnej formy v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (49,3 %).

Takmer jednu tretinu (31,2 %) dosiahol podiel žien v rámci živnostníkov a viac ako jednu pätinu (21,4 %) v rámci kategórie samostatne hospodáriacich roľníkov.

V medziročnom porovnaní sa zvýšilo zastúpenie žien v rámci všetkých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov.

Odvetvová štruktúra a zastúpenie žien

Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii 60 a viac rokov je uvedená v tabuľke č. 3 a v grafe č. 31. Viac ako jedna štvrtina živnostníkov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podniká v obchode (27,9 %, čo je o 5,8 p. b. viac ako u živnostníkov spolu). Viac ako jedna pätina v obchodných službách (21,9 %, čo je o 5,2 p. b. viac ako u živnostníkov spolu) a približne 15 % v priemysle a v stavebníctve. Naopak najmenej živnostníkov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov pôsobí v oblasti pôdohospodárstva (2,5 %), v ubytovaní a stravovaní (5,5 %) a v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (4,4 %).

Tab. č. 3: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach-živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov

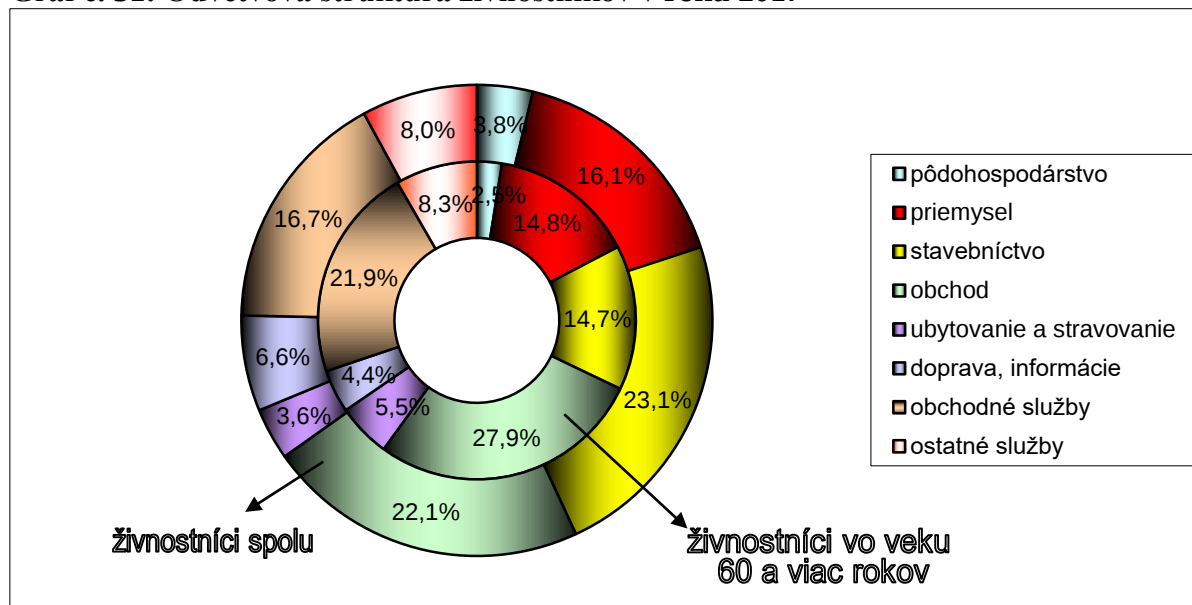
Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov
pôdohospodárstvo	3,8%	2,5%	12,5%	12,3%
priemysel	16,1%	14,8%	13,6%	18,3%
stavebníctvo	23,1%	14,7%	2,0%	2,1%
obchod	22,1%	27,9%	38,7%	39,9%
ubytovanie a stravovanie	3,6%	5,5%	41,1%	42,0%
doprava, informácie	6,6%	4,4%	14,4%	16,8%
obchodné služby	16,7%	21,9%	49,8%	42,0%
ostatné služby	8,0%	8,3%	65,7%	53,9%
Spolu	100,0%	100,0%	27,7%	31,2%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najväčšie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v odvetví ostatných služieb (53,9 %), v ubytovaní a stravovaní (42,0 %) a v obchode (39,9 %). Naopak najmenšie zastúpenie vo vekovej kategórii 60 a viac rokov majú ženy v stavebníctve (2,1 %), v pôdohospodárstve (12,3 %) a v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (16,8 %).

Na základe prezentovaných hodnôt v tabuľke č. 3 je možné skonštatovať nasledovné:

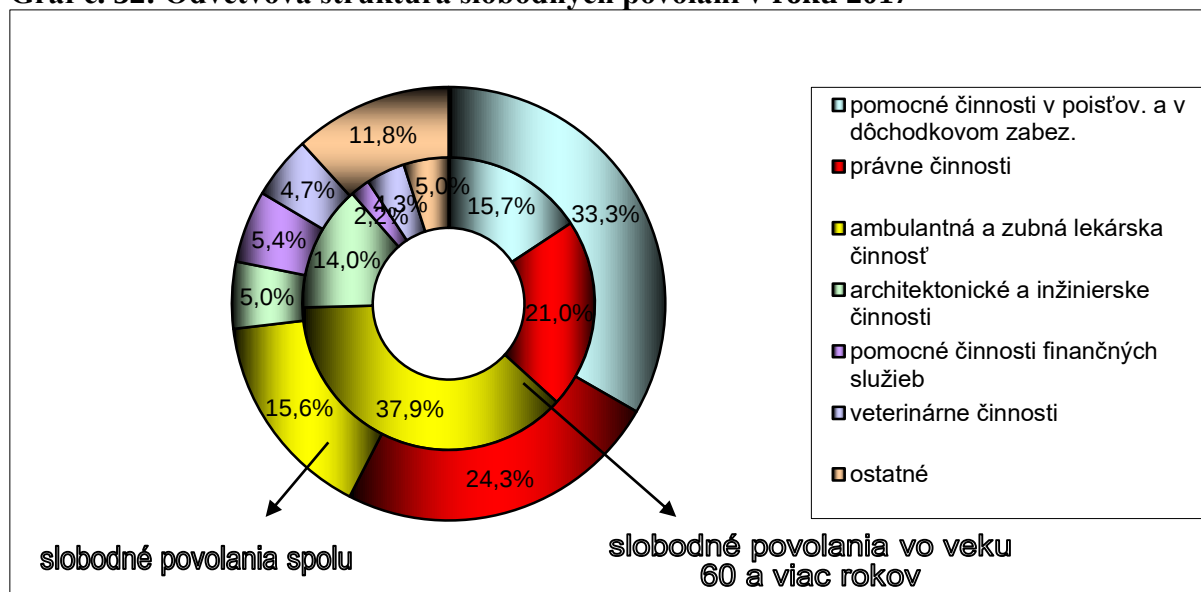
- pre živnostníkov vo veku 60 a viac rokov sú atraktívnejšie oblasti pre podnikanie v porovnaní so živnostníkmi spolu: obchodné služby, obchod, ubytovanie a stravovania a ostatné služby,
- zastúpenie žien vo veku 60 a viac rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je vyššie vo všetkých odvetviach okrem obchodných, ostatných služieb a pôdohospodárstva.

Graf č. 31: Odvetvová štruktúra živnostníkov v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Viac ako jedna tretina (37,9 %) osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku 60 a viac rokov pôsobila v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti, (zastúpenie žien bolo 62,1 %), každý piaty (21,0 %) podnikateľ vo veku 60 a viac rokov pôsobil v oblasti právnych činností (zastúpenie žien bolo 39,2 %) a 15,7 % podnikateľov vo veku 60 a viac rokov pôsobilo v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (zastúpenie žien bolo 69,1 %).

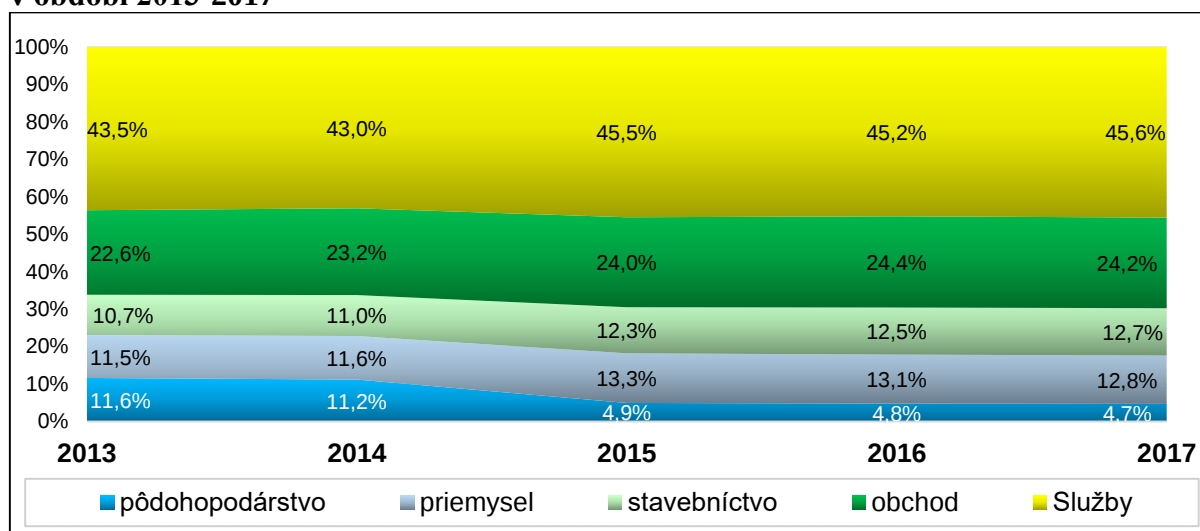
V porovnaní so štruktúrou oblastí pôsobenia slobodných povolání spolu, pôsobia osoby vo veku 60 a viac rokov vo väčšej miere v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti a v oblasti architektonických a inžinierskych činností.

Graf č. 32: Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvová štruktúra FO – podnikateľov sa v období predchádzajúcich rokov významnejšie nemení. Pokles zastúpenia odvetvia pôdohospodárstva v roku 2015 bol spôsobený zmenou uplatňovania aktivity v Registri organizácií ŠÚ SR, v dôsledku čoho sa významnej skupine starších podnikateľov zrušila aktivita, najmä v rámci právnej formy samostatne hospodáriaci roľníci.

Graf č. 33: Vývoj odvetvovej štruktúry FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v období 2013-2017

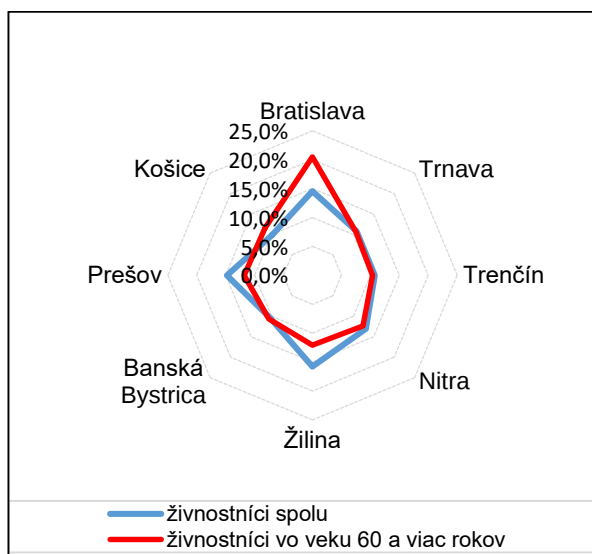
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra a zastúpenie žien

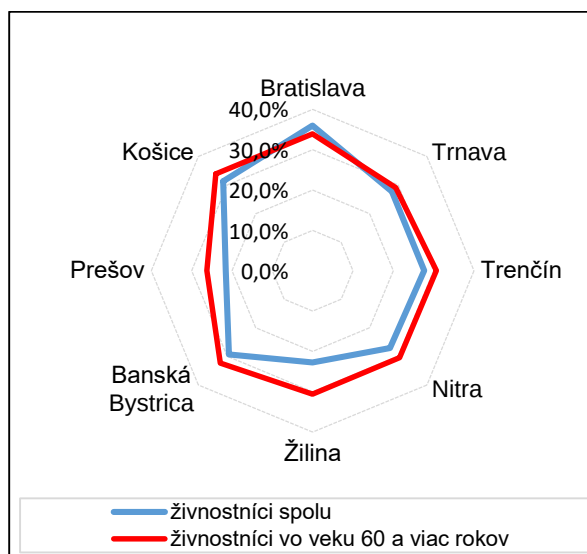
Každý piaty živnostník vo veku 60 a viac rokov pôsobil v Bratislavskom kraji (20,5 %). Ostatné kraje sa podieľali na celkovom počte živnostníkov vo veku 60 a viac rokov v intervale od 10,4 % v Trenčianskom kraji do 12,3 % v Nitrianskom kraji. Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR (31,2 %) mali ženy – živnostníčky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v Bratislavskom kraji, v Košickom kraji (zhodne po 33,9 %) a v Banskobystrickom kraji (32,3 %).

Porovnanie regionálnej štruktúry živnostníkov je znázornené aj v grafe č. 34. Bratislavský kraj (o 5,9 p. b.), Košický kraj (o 1,7 p. b.) a Banskobystrický kraj (o 0,3 p. b.) dosahujú v rámci regionálnej štruktúry živnostníkov vo veku 60 a viac rokov vyššie zastúpenie v porovnaní so živnostníkmi spolu. Naopak nižšie zastúpenie majú v rámci regionálnej štruktúry živnostníkov vo veku 60 a viac rokov najmä Žilinský (o 3,7 p. b.) a Prešovský kraj (o 3,0 p. b.).

Zastúpenie žien v rámci živnostníkov vo veku 60 a viac rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, dosahuje vyššie hodnoty takmer vo všetkých krajoch SR, okrem Bratislavského kraja (menej o 2,0 p. b.). Zastúpenie žien v rámci živnostníkov vo veku 60 a viac rokov je v porovnaní s celkovou populáciou živnostníkov vyššie najmä v Žilinskom (o 7,9 p. b.) a v Prešovskom kraji (o 4,7 p. b.).

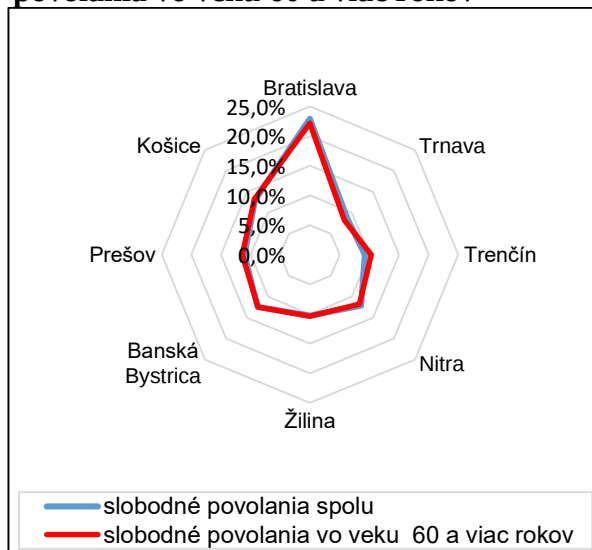
Graf č. 34: Regionálna štruktúra v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 rokov a viac

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

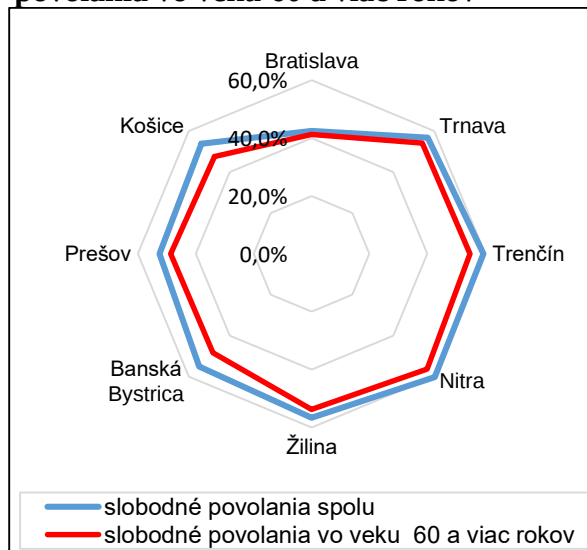
Graf č. 35: Zastúpenie žien v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 rokov a viac

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedené grafe č. 36 a č. 37. Regionálna štruktúra slobodných povolanií spolu a slobodných povolanií vo veku 60 a viac rokov nevykazuje výrazné odlišnosti. Najvyšším zastúpením žien v rámci osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku 60 a viac rokov sa vyznačuje Nitriansky kraj (56,4 %), Trenčiansky kraj (54,7 %) a Trnavský kraj (54,1 %). Zastúpenie žien v rámci slobodných povolanií vo veku 60 a viac rokov, v porovnaní so slobodnými povolaniami spolu, dosahuje nižšie hodnoty vo všetkých krajoch SR, najmä v Trenčianskom (o 5,5 p. b.) a v Banskobystrickom kraji (o 5,4 p. b.).

Graf č. 36: Regionálna štruktúra v krajoch SR-slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov

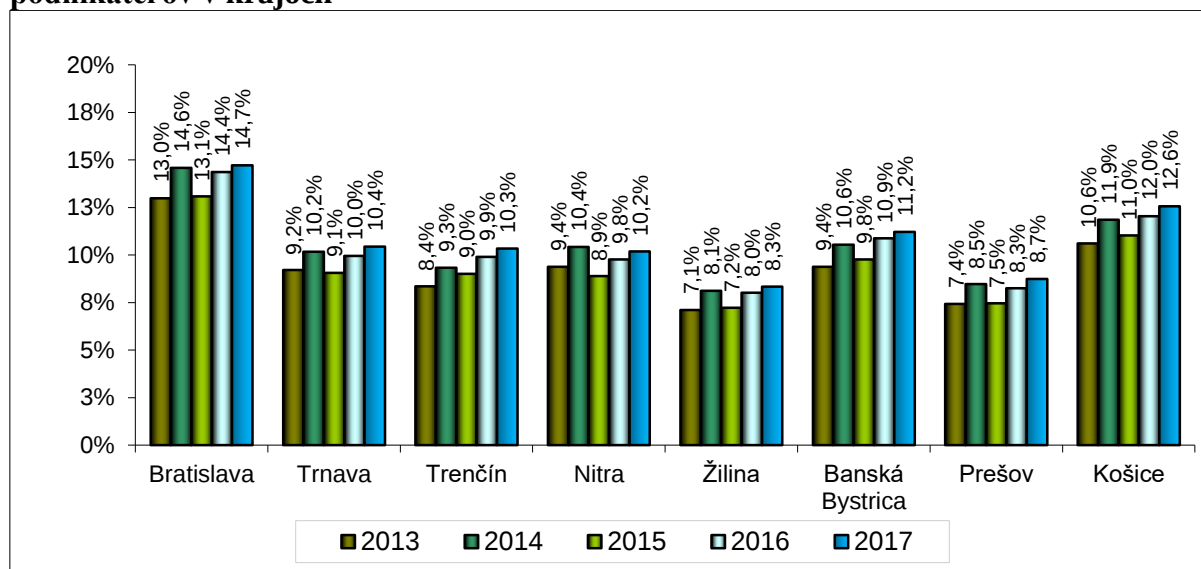
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf č. 37: Zastúpenie žien v krajoch SR-slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO – podnikateľov narastá v období posledných dvoch rokov vo všetkých krajoch SR. Najvyššie zastúpenie dosahujú starší podnikatelia v Bratislavskom kraji (14,7 %) a v Košickom kraji (12,6 %). Medzi kraje s najnižším podielom starších FO – podnikateľov patria Žilinský kraj (8,3 %) a Prešovský kraj (8,7 %).

Graf č. 38: Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v krajoch

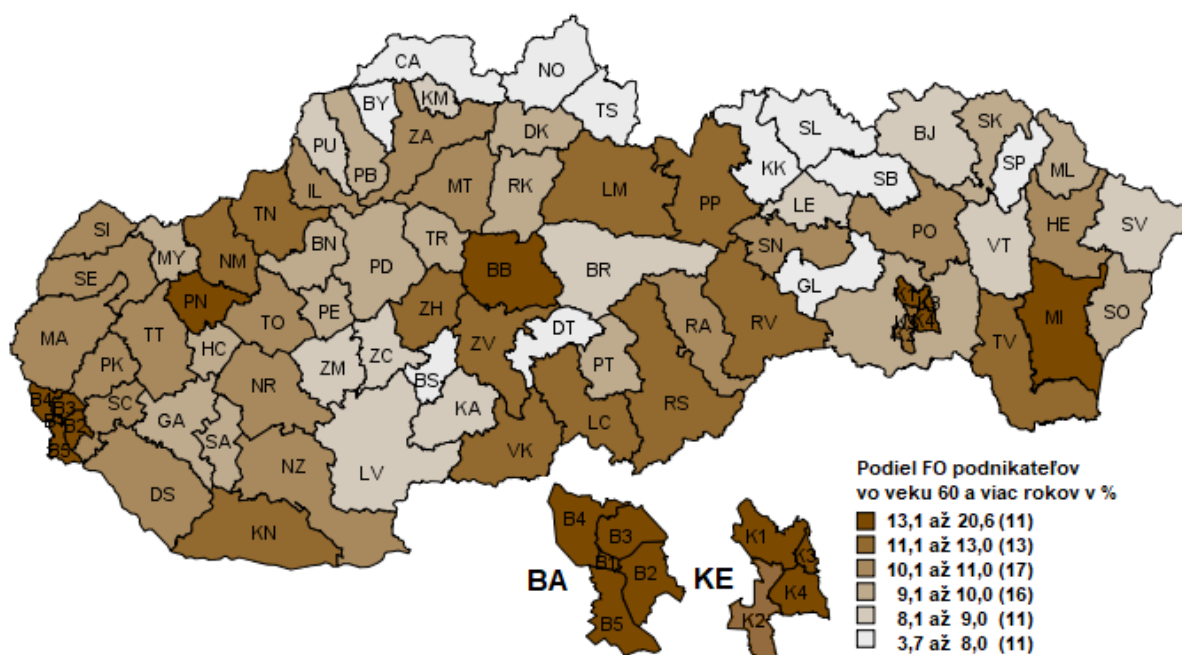

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých okresoch SR v roku 2017 je znázornené v mape č. 4. **Najvyšší podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v okresoch v rámci hlavného mesta Bratislava** (od 13,6 % v BA IV po 19,9 % v BA V) **a v okresoch v rámci mesta Košice**, ako Košice III (20,6 %), Košice IV (16,1 %), Košice I (15,3 %). Skupinu okresov Slovenska s vysokým podielom FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov dopĺňajú aj okresy Banská Bystrica (14,1 %), Piešťany (13,5 %) a Michalovce (13,4 %).

Okresy severného Slovenska sa naopak vyznačujú najnižším zastúpením FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov (napr.: Námestovo 3,7 %, Sabinov 5,0 %, Čadca 5,8 %, Bytča, Gelnica (zhodne po 6,0 %), Tvrdošín (7,3 %), Kežmarok (7,5 %). Nízke zastúpenie starších podnikateľov je však zreteľné aj v okresoch Gelnica (6,0 %) a Detva (7,5 %).

Mapa č. 4: Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2017

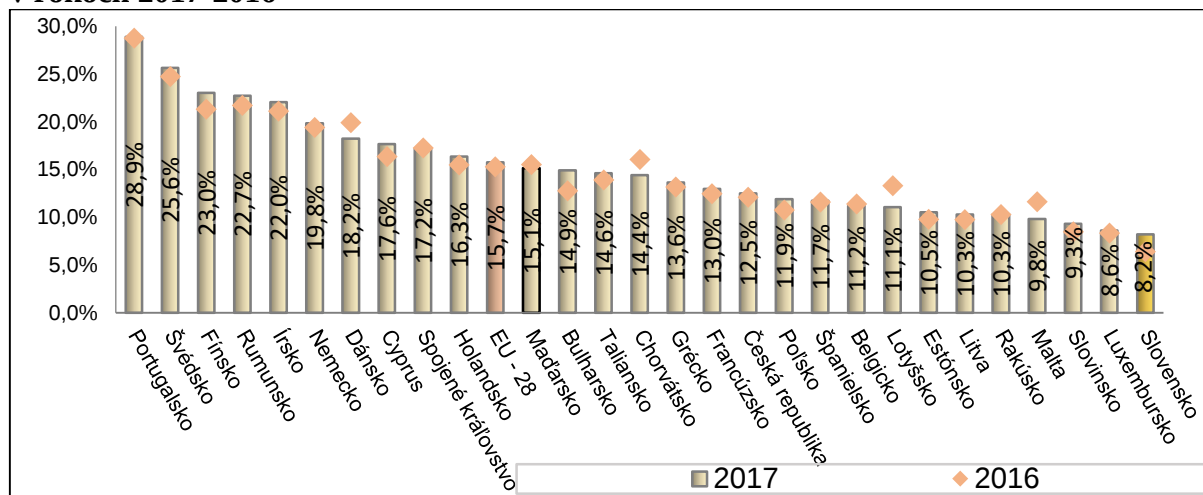

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

5.1 Porovnanie zastúpenia podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Podľa metodiky a údajov Eurostatu dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov (8,2 %) v rámci krajín EÚ. Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v rámci krajín EÚ – 28 (15,7 %) je takmer dvojnásobne vyššie ako na Slovensku. Podpriemerné zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je charakteristickou črtou vekovej štruktúry podnikateľov aj v ostatných krajinách V4. V Poľsku je uvedený podiel podnikateľov 11,9 %, v Českej republike 12,5 % a v Maďarsku 15,1 %. Krajiny s najvyšším zastúpením podnikateľov vo veku 60 a viac rokov sú Portugalsko (28,9 %), Švédsko (25,6 %) a Fínsko (23,0 %).

Graf č. 39: Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2017-2016

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

5.2 Vybrané postoje starších obyvateľov (60+) k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)

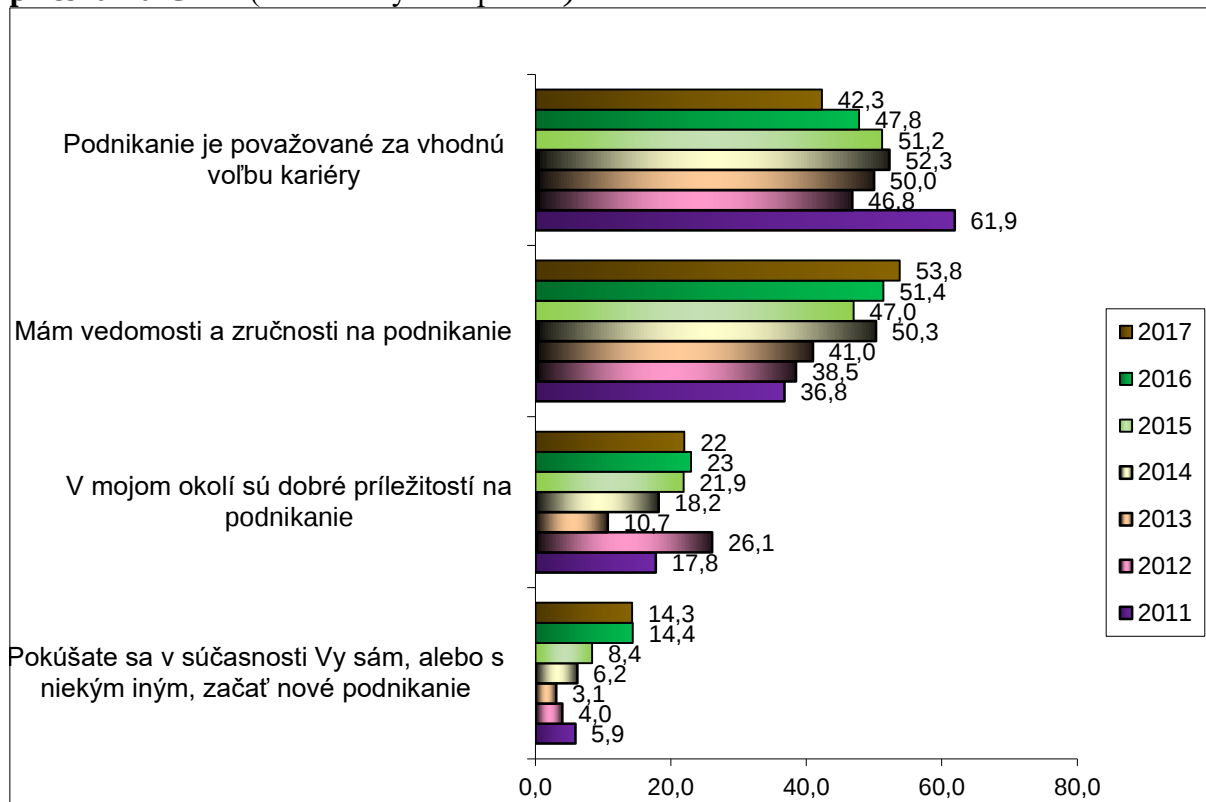
Podľa výsledkov prieskumu GEM viac ako 40 % obyvateľov vo veku 60 a viac rokov považuje podnikanie za vhodnú voľbu kariéry. V medziročnom porovnaní sa podiel uvedenej skupiny obyvateľov znížil o 5,5 p. b. Zároveň ide o najnižší podiel v rámci skúmanej otázky za posudzované obdobie 2011 – 2017. Vnímanie podnikania ako vhodnej kariérovej voľby medzi staršími dosahuje nižšiu úroveň ako v rámci celkového obyvateľstva SR.

Viac ako polovica (53,8 %) obyvateľov starších ako 60 rokov, si myslí, že disponuje vhodnými zručnosťami a vedomosťami pre začatie podnikateľskej činnosti. Sebavedomie podnikateľských schopností starších obyvateľov sa v medziročnom porovnaní zvýšilo o 2,4 p. b. a zároveň ide o najvyššiu úroveň za obdobie 2011 – 2017. Starší obyvatelia sa vyznačujú vyšším sebavedomím podnikateľských schopností ako celkové obyvateľstvo SR.

Vnímanie vhodných podnikateľských príležitostí vo svojom okolí sa v skupine starších obyvateľov medziročne mierne znížilo (z 23 % na 22 %).

Počiatočná podnikateľská aktivita obyvateľov vo veku 60 a viac rokov podľa výsledkov prieskumu GEM dosiahla v roku 2017 takmer porovnateľnú úroveň (14,3 %) s rokom 2016. Výsledky za uvedené roky predstavujú najvyššie hodnoty za sledované obdobie 2011 – 2017 a zároveň v porovnaní s celkovým obyvateľstvom SR za roky 2016 a 2017 dosahujú vyššiu hodnotu.

Graf č. 40: Vybrané postoje starších obyvateľov k podnikaniu-na základe výsledkov prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)

Zdroj: SBA, spracované na základe výsledkov GEM prieskumu

6. Rodová a veková štruktúra začínajúcich FO – podnikateľov

V roku 2017 bol zaznamenaný nárast počtu vzniknutých fyzických osôb – podnikateľov o 10,9 % na 43 742. V medziročnom porovnaní vzrástol počet vzniknutých FO – podnikateľov v rámci všetkých právnych foriem, okrem samostatne hospodáriacich roľníkov, ktorí zaznamenali výrazný pokles o 71,0 % z 1 573 vzniknutých subjektov v roku 2016 na 456 v roku 2017. Naopak výrazný nárast vzniknutých subjektov bol zaznamenaný v rámci slobodných povolání. Počet vzniknutých slobodných povolání sa zvýšil o 82,4 % na 2 460. Počet živnostníkov sa zvýšil o 11,8 % na 40 826. Nárast počtu fyzických osôb – podnikateľov v roku 2017 súvisel aj so zvýšením paušálnych výdavkov zo 40 % na 60 % z úhrnu príjmov a zvýšením ich ročného limitu z 5 040 € na 20 000 €.

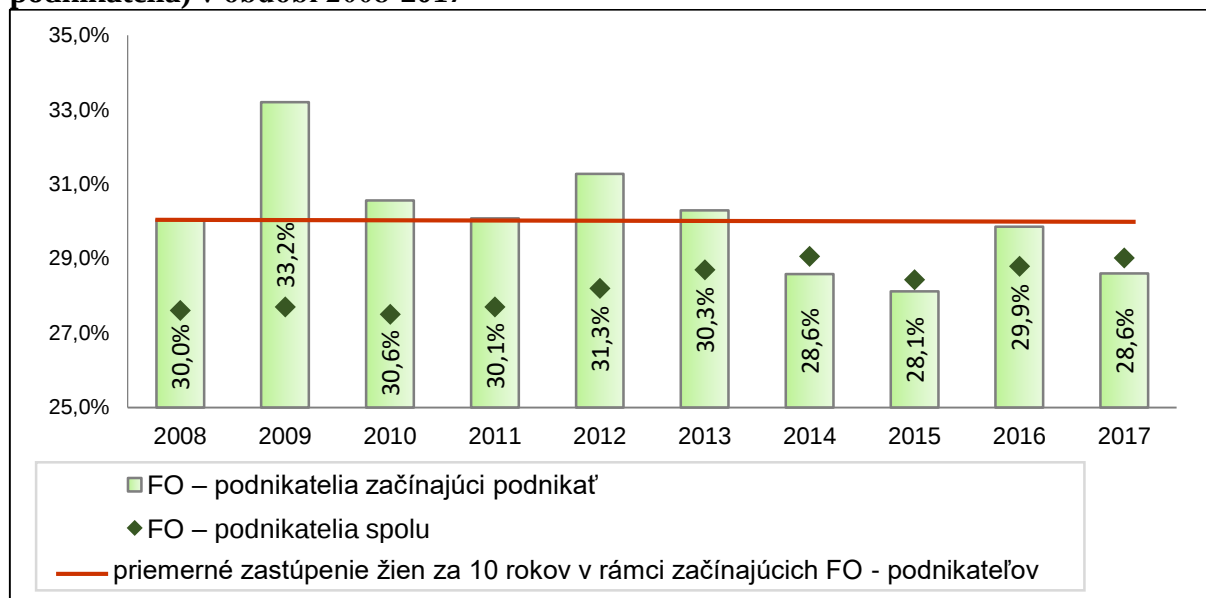
V ďalšej časti materiálu je prezentovaná analýza rodovej a vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roku 2017 podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR.

6.1 Rodová štruktúra začínajúcich podnikateľov

V roku 2017 došlo po predchádzajúcom náraste k poklesu zastúpenie žien v kategórii začínajúcich FO - podnikateľov. **V medziročnom porovnaní sa znížil podiel žien o 1,3 p. b. na 28,6 %** (čo je o 0,4 p. b. menej ako v rámci FO - podnikateľov spolu). Dosiahnutá hodnota zastúpenie žien je zároveň pod úrovňou desať ročného priemeru.

Dosiahnutá hodnota zastúpenie žien v roku 2017 je pod úrovňou desať ročného priemeru (30,1 %).

Graf č. 41: Zastúpenie žien na počte FO-podnikateľov (podnikatelia spolu a začínajúci podnikatelia) v období 2008-2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Dominantné zastúpenie mužov je charakteristické pre väčšinu právnych foriem začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov. Začínajúce podnikateľky v roku 2017 dosahovali

Obrázok č. 3: Rodové zloženie začínajúcich podnikateľov-fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu roka 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

58,4 % podiel u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach. Takmer jednu štvrtinu (24,6 %) dosiahli ženy v rámci začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov a 27,7 % v rámci začínajúcich živnostníkov.

V medziročnom porovnaní sa znížilo zastúpenie žien v rámci začínajúcich živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov. Mierny nárast zastúpenie žien bol zaznamenaný len v rámci osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach.

Pri porovnaní zastúpenia žien u začínajúcich podnikateľov, v porovnaní s celkovou skupinou podnikateľov, je možné pozorovať výraznejšie zastúpenie žien najmä v rámci slobodných povolani (o 5,3 p. b.)

Zastúpenie žien v rámci začínajúcich živnostníkov v roku 2017 z hľadiska jednotlivých odvetví je prezentované v tabuľke č. 4. **Najvyšší podiel dosahujú novo začínajúce ženy živnostníčky v odvetví ostatných služieb (65,0 %), ubytovania a stravovania (51,9 %), obchodných služieb (48,0 %) a v obchode (43,3 %).** Naopak najmenšie zastúpenie v kategórii novo začínajúcich živnostníkov majú ženy v stavebníctve (3,5 %), v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (11,2 %) a v priemysle (13,6 %). V roku 2017 dosiahlo zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov v porovnaní s celkovou skupinou živnostníkov vyššie hodnoty predovšetkým v odvetví pôdohospodárstva o 19,9 p. b.), ubytovania a stravovania (o 10,8 p. b.) a obchodu (o 4,6 p. b.).

Tab. č. 4: Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach-živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2017

Odvetvie	zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2017
pôdohospodárstvo	12,5%	32,4%
priemysel	13,6%	13,6%
stavebníctvo	2,0%	3,5%
obchod	38,7%	43,3%
ubytovanie a stravovanie	41,1%	51,9%
doprava, informácie	14,4%	11,2%
obchodné služby	49,8%	48,2%
ostatné služby	65,7%	65,0%
Spolu	27,7%	27,7%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvyššie zastúpenie mali začínajúce ženy v rámci slobodných povolání v oblasti veterinárnych činností (65,0 %) a pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (63,4 %).

Tab. č. 5: Zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach-slobodné povolania spolu a začínajúce v roku 2017

Odvetvie	zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2017
pomocné činnosti v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení	63,6%	63,4%
právne činnosti	45,2%	47,4%
ambulantná a zubná lekárska činnosť	61,9%	50,8%
architektonické a inžinierske činnosti	21,0%	18,0%
pomocné činnosti finančných služieb	74,4%	53,6%
veterinárne činnosti	38,0%	65,0%
ostatné	37,7%	46,2%
Spolu	53,1%	58,4%

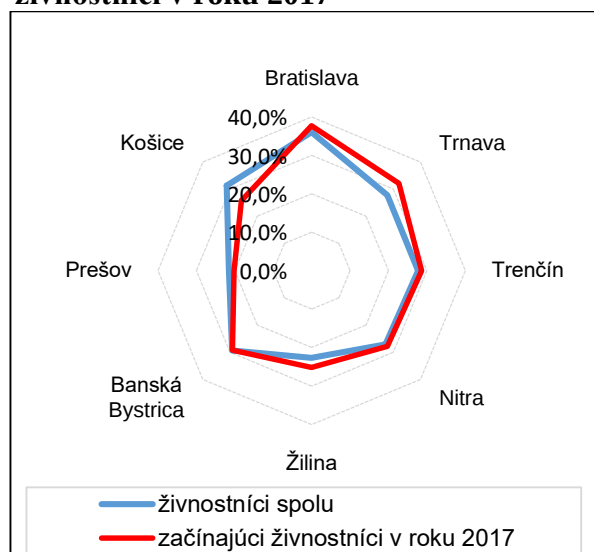
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Takmer štyria z desiatich živnostníkov (37,7 %), ktorí začali podnikat' v roku 2017 v Bratislavskom kraji boli ženy. V ostatných krajoch bolo zastúpenie žien v intervale od 20,2 % v Prešovskom kraji do 32,1 % v Trnavskom kraji. V medzročnom porovnaní bol zaznamenaný pokles zastúpenie žien vo všetkých regiónoch SR. Zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov podľa jednotlivých regiónov je uvedené v grafe č. 42.

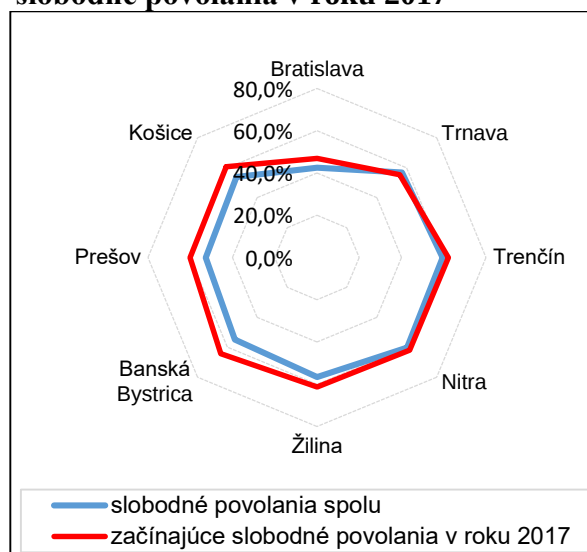
Zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je vyššie predovšetkým v Trnavskom kraji (o 4,3 p. b.), v Žilinskom kraji (o 2,5 p. b.) a v Bratislavskom kraji (o 1,7 p. b.). Naopak nižšie zastúpenie je zreteľné najmä v Košickom kraji (o 5,5 p. b.) a v Prešovskom kraji (o 1,3 p. b.).

Najvyššie zastúpenie žien v rámci slobodných povolání, ktoré začali podnikat' v roku 2017 bolo zaznamenané v Banskobystrickom kraji (64,3 %), v Trenčianskom kraji (62,2 %) a v Nitrianskom kraji (62,1 %). V ostatných krajoch sa ich podiel pohyboval v intervale od 46,9 % (Bratislavský kraj) do 61,3 % (Žilinský kraj).

Zastúpenie žien v kategórii začínajúcich slobodných povolání, v porovnaní so slobodnými povolaniami spolu, je vyššie hlavne v Banskobystrickom kraji (o 9,3 p. b.), v Prešovskom kraji (o 7,4 p. b.) a v Košickom kraji (o 7,0 p. b.). Nižšie je dosahované iba v Trnavskom kraji (o 1,5 p. b.).

Graf č. 42: Zastúpenie žien podľa krajov SR-živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf č. 43: Zastúpenie žien podľa krajov SR-slobodné povolania spolu a začínajúce slobodné povolania v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

6.2 Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov

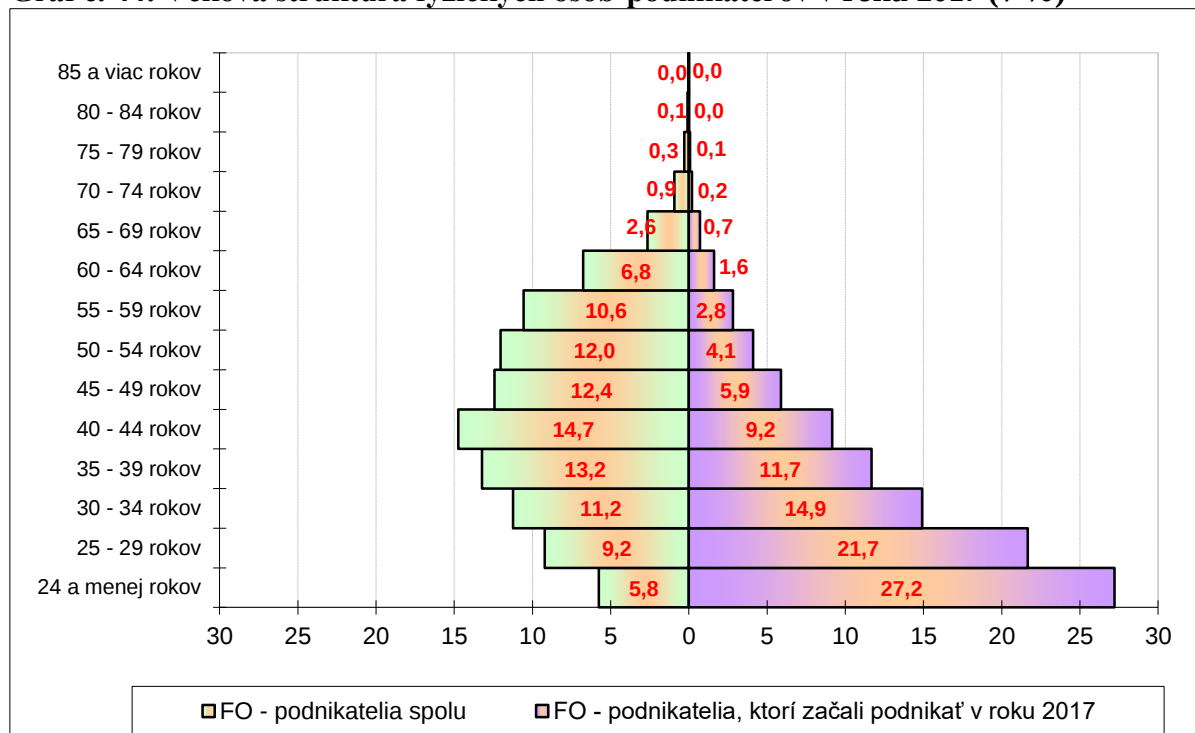
Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov uvedená v tabuľke č. 6 a v grafe č. 44 prezentuje obraz o vekovom zložení začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov podľa jednotlivých vekových kategórií.

Podľa spracovaných údajov bola takmer polovica (48,9 %) **začínajúcich fyzických osôb - podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov. Viac ako jedna štvrtina (26,6 %) začínajúcich fyzických osôb - podnikateľov bola v kategórii 30 až 39 rokov. V kategórii 40 až 49 rokov bolo 15,1 % začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov a v kategórii 50 až 59 rokov 6,9 % podnikateľov. Podiel začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov tvoril len 2,6 %.**

Tab. č. 6: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov v roku 2017 podľa pohlavia-podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci v roku 2017

Vek	Fyzické osoby – podnikatelia spolu			Fyzické osoby – podnikatelia začínajúci v roku 2017		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
Vek menej ako 30	15,0%	16,1%	12,2%	48,9%	52,6%	39,5%
Vek 30-39	24,5%	25,0%	23,2%	26,6%	25,1%	30,3%
Vek 40-49	27,2%	27,0%	27,6%	15,1%	13,9%	18,0%
Vek 50-59	22,6%	21,7%	24,8%	6,9%	6,2%	8,8%
Vek 60-69	9,4%	8,9%	10,6%	2,3%	2,0%	3,0%
Vek 70-79	1,2%	1,1%	1,5%	0,3%	0,2%	0,4%
Vek 80 a viac	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

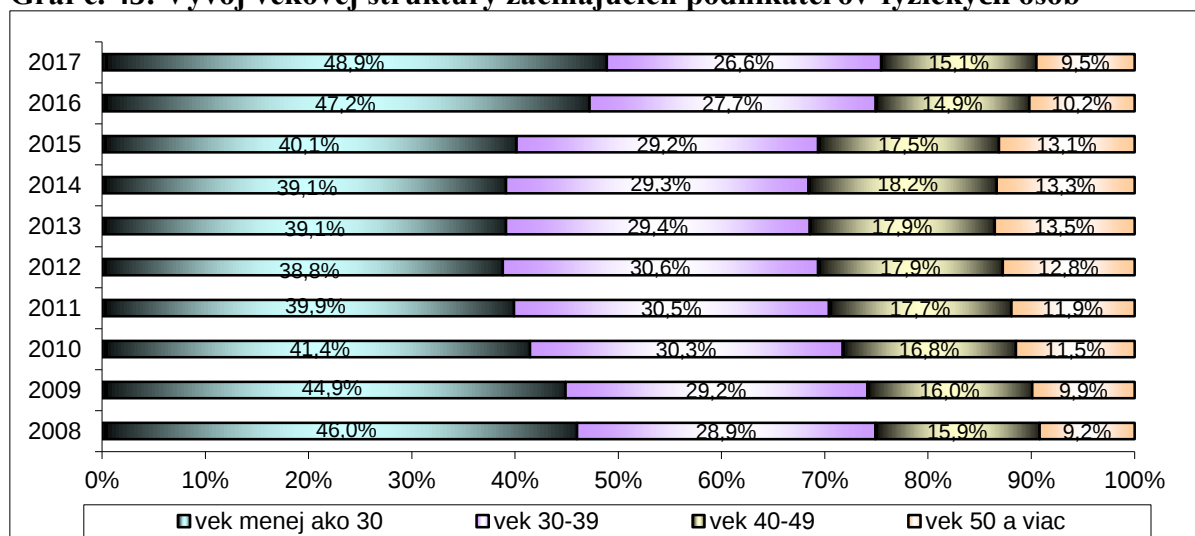
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf č. 44: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov v roku 2017 (v %)

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie mladých **vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov** je v skupine začínajúcich FO – podnikateľov trojnásobne vyššie ako u celkovej populácii FO – podnikateľov.

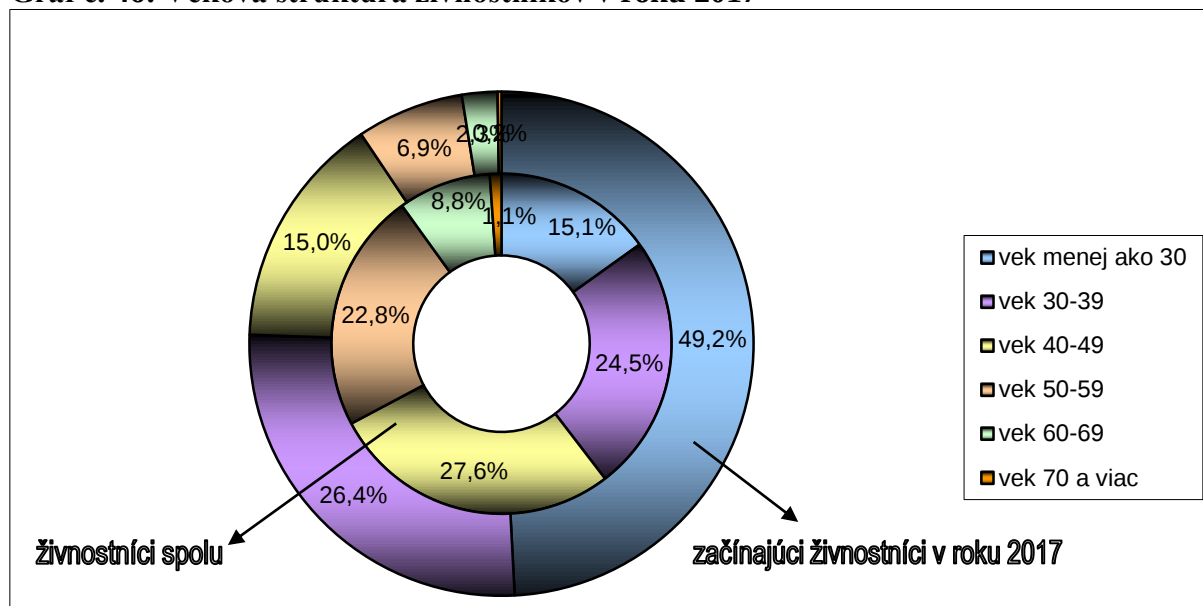
Pre vývoj vekovej štruktúry začínajúcich fyzických osôb - podnikateľov je v roku 2017 charakteristické pokračujúce rastúce zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov. V medziročnom porovnaní sa ich zastúpenie zvýšilo o 1,7 p. b. na úroveň 48,9 %, čo je najvyšší podiel v rámci posudzovaného obdobia. Oproti roku 2008 je zastúpenie začínajúcich podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov vyššie o 2,9 p. b. Zastúpenie starších podnikateľov vo veku 50 a viac rokov sa v skupine začínajúcich FO - podnikateľov opätovne znížilo aj v roku 2017, na úroveň 9,5 %.

Graf č. 45: Vývoj vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov-fyzických osôb

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podiel začínajúcich živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov bol v roku 2017 v rámci začínajúcich živnostníkov trojnásobne vyšší ako u celej populácii živnostníkov. Vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov o 1,9 p. b. viac a naopak menej vo vekových kategóriách 40 až 49 rokov (o 12,0 p. b.), 50 až 59 rokov (o 16,0 p. b.) a vo vekovej kategórii 60 a viac rokov (o 7,5 p. b.).

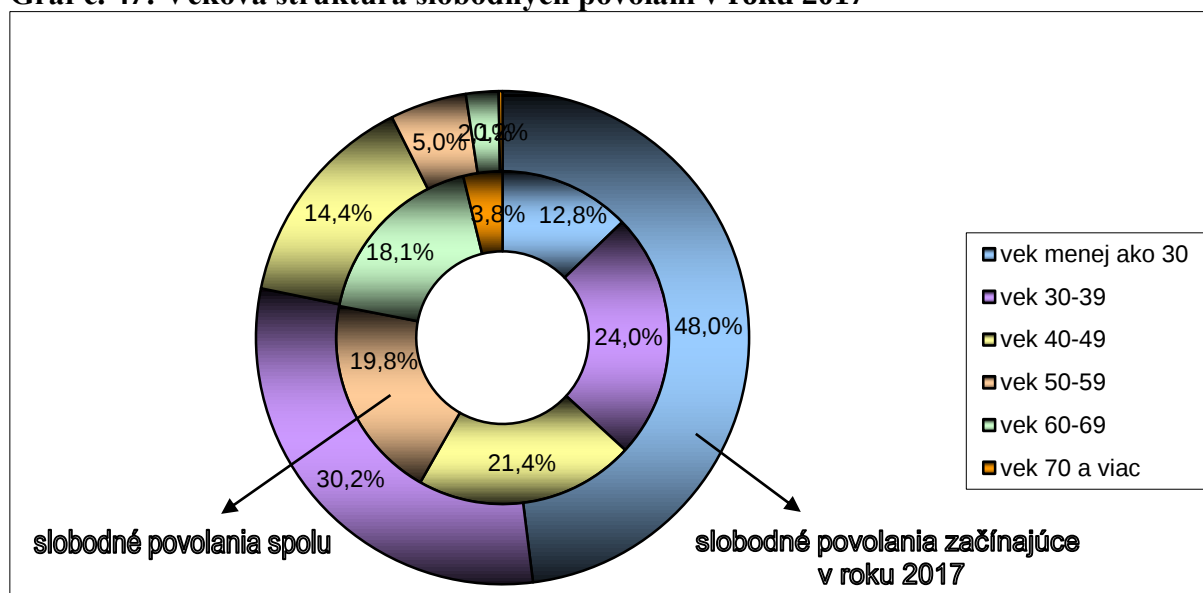
Graf č. 46: Veková štruktúra živnostníkov v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu osôb, ktoré začali v roku 2017 podnikat' ako slobodné povolania bola takmer jedna polovica (48,0 %) vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov, takmer jedna tretina (30,2 %) vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov, 14,4 % vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov, 5,0 % vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 2,1 % vo vekovej kategórii viac ako 60 rokov.

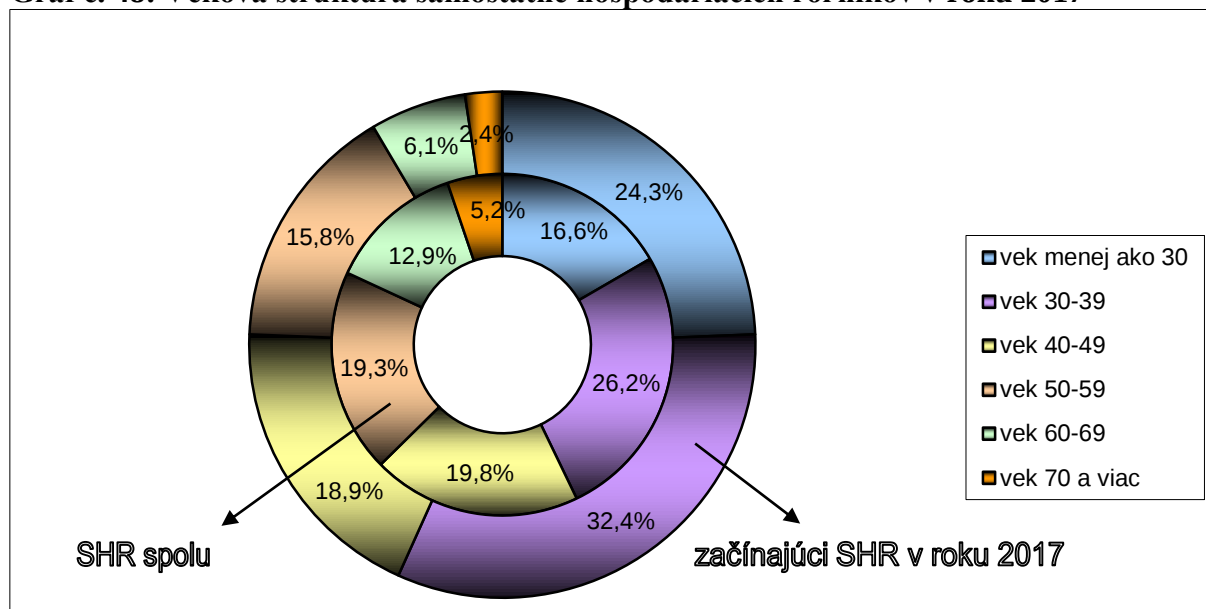
Graf č. 47: Veková štruktúra slobodných povolání v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu samostatne hospodáriacich roľníkov, ktorí začali v roku 2017 podnikat' bola jedna štvrtina (24,3 %) vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov, takmer jedna tretina (32,4 %) vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov, 18,9 % vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov, 15,8 % vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 8,5 % vo vekovej kategórii viac ako 60 rokov.

Graf č. 48: Veková štruktúra samostatne hospodáriacich roľníkov v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zhrnutie

Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Vo vykonávaní podnikateľskej aktivity v krajinách EÚ, či na Slovensku naďalej pretrváva nedostatočné zastúpenie žien, hoci sa ich podiel na celkovom počte fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku v roku 2017 mierne zvýšil na 29,0 %. Pozitívny nárast podielu žien je zaznamenaný druhý rok za sebou.

V rámci jednotlivých právnych foriem dosiahli ženy v roku 2017 najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (53,1 %). Viac ako štvrtinový podiel tvorili v rámci živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov. Z odvetvového hľadiska sa ženám darí presadzovať predovšetkým v odvetviach služieb, ktoré sa vyznačujú nízkou kapitálovou náročnosťou. Najvyššie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky na Slovensku v odvetví ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S), pričom dané odvetvia sa ako jediné vyznačujú dlhodobým nárastom zastúpenia žien. V roku 2017 tvorili ženy v danom odvetví takmer dvoj tretinový podiel na celkovom počte živnostníkov.

Podnikateľská aktivita žien sa v rámci FO – podnikateľov vyznačuje vyššou úrovňou v regiónoch západného Slovenska a v severných okresoch stredného Slovenska. Nižšia miera podnikateľskej aktivity žien pretrváva v regiónoch s nižšou ekonomickou výkonnosťou, na východnom Slovensku a na juhu stredného Slovenska.

Podľa údajov Eurostatu sa Slovensko dosiahnutým podielom žien na celkovom počte podnikateľov dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s podpriemerným zastúpením žien (podiel žien v EÚ predstavuje 32,2 %). Ako pozitívne možno hodnotiť postupné približovanie sa zastúpenia žien na Slovensku k úrovni európskeho priemeru.

Nízka podnikateľská aktivita žien vyplýva z nízkeho sebavedomia podnikateľských schopností, či nedostatočného vnímania vhodných príležitostí na podnikanie. Ženy sú často v podnikaní obmedzované aj inštitucionálnymi a trhovými zlyhaniami. Preto je žiadúce ďalšie rozvíjanie podporných nástrojov určených pre podporu podnikania žien na národnej, či regionálnej úrovni, s dôrazom na menej rozvinuté regióny Slovenska.

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov je v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Najvyššie zastúpenie fyzických osôb – podnikateľov z pohľadu veku je v kategórii 40 až 49-ročných. Ich podiel dosiahol viac ako jednu štvrtinu (27,2 %). Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (24,5 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (22,6 %). Z dlhodobého hľadiska dochádza na Slovensku zároveň aj k nárastu zastúpenia podnikateľov vo vyšších vekových skupinách.

V rámci právnej formy slobodné povolania je veková štruktúra značne diferencovaná v závislosti od oblasti podnikania. Osoby podnikajúce v oblasti architektonických a inžinierskych činností, ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti sa vyznačujú minimálnym zastúpením kategórie menej ako 30-ročných (0,4 %, resp. 0,7 %) a výraznejším zastúpením 60 a viac ročných (37,1 %, resp. 53,3 %).

Z regionálneho hľadiska sa najvyšším zastúpením FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačuje Žilinský kraj (19,1 %), Prešovský kraj (17,9 %) a Nitriansky kraj (15,3 %). Najvyšší podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bol dosiahnutý v Bratislavskom kraji (14,7 %), Košickom kraji (12,6 %) a v Banskobystrickom kraji (11,2 %).

Veková štruktúra podnikateľov na Slovensku sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ vyznačuje výraznejším zastúpením mladších vekových kategórií a naopak nízkym zastúpením vyšších vekových skupín podnikateľov.

Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov

Nárast zastúpenia mladých fyzických osôb - podnikateľov pokračoval aj v roku 2017, kedy sa ich zastúpenie zvýšilo na 15,0 %. Rast zastúpenia mladých podnikateľov prebieha kontinuálne od roku 2014, dovtedy ich zastúpenie každoročne klesalo. Zvýšená celková podnikateľská aktivita mladých FO – podnikateľov v posledných rokoch súvisí predovšetkým s pomerne výrazným nárastom podielu mladých v skupine začínajúcich podnikateľov. Pozitívny vplyv na výraznejšiu podnikateľskú aktivitu mladých mala v posledných rokoch aj podpora podnikania z verejného sektora.

Pre rodové zloženie mladých podnikateľov je taktiež charakteristické dominantné zastúpenie mužov. Muži tvoria viac ako tri štvrtiny (76,4 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov a ženy predstavujú 23,6 % podiel. Z pohľadu jednotlivých odvetví najviac živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podniká v stavebníctve (29,5 %), v obchodných službách (18,3 %), v priemysle (14,9 %) a v obchode (11,5 %).

Medzi regióny s najvyšším podielom podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov patria okresy severného a severovýchodného Slovenska. Najmenšie zastúpenie mladých podnikateľov je dosahované v okresoch v rámci miest Bratislava a Košice, ale aj v okresoch Banská Bystrica a Michalovce.

Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov

Medziročný nárast zastúpenia bol dosiahnutý aj v kategórii podnikateľov vo veku 60 a viac rokov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa ich zastúpenie zvýšilo na 10,8 % (o 0,5 p. b.), čo predstavuje najvyššiu hodnotu za obdobie predchádzajúcich 10 rokov.

Najvyššie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je naďalej dosahované v kategórii osôb podnikajúcich formou slobodných povolání (22,0 %) a u samostatne hospodáriacich roľníkov (18,1 %). V rámci živnostníkov je každý desiaty podnikateľ vo veku 60 a viac rokov (10,0 %). Z pohľadu rodového zloženia tvorili viac ako dve tretiny (67,1 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov muži a takmer jednu tretinu ženy (32,9 %). Najvyšší podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v okresoch v rámci hlavného mesta Bratislava a v okresoch v rámci mesta Košice.

Štruktúra začínajúcich aktívnych podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2017

V roku 2017 došlo po predchádzajúcom náraste k poklesu zastúpenie žien v kategórii začínajúcich FO – podnikateľov na 28,6 %, zároveň je dosiahnutá hodnota zastúpenie žien v roku 2017 pod úrovňou desať ročného priemeru.

Pre vývoj vekovej štruktúry začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov je v roku 2017 charakteristické pokračujúce rastúce zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov (na 48,9 %). Podiel začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov tvoril len 2,6 %.

Z pohľadu stavu a vývoja vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku by sa väčšia pozornosť mala venovať skvalitneniu odbornej prípravy mladých pre vstup do podnikania z dôvodu nedostatočných podnikateľských zručností, nedostatočnej informovanosti, či problematického prístupu k financiám. V súvislosti s demografickým vývojom obyvateľstva Slovenska, ktorý sa vyznačuje postupným starnutím obyvateľstva sa stále viac dostáva do popredia otázka využitia ekonomického potenciálu seniorov, vrátane zapájania seniorov do podnikania a podpory začínajúcich podnikateľov. Na tieto výzvy by mali reflektovať aj verejné politiky a podporné nástroje určené na podporu podnikania.